

Зміст:

1	Вступ	1
2.	Обслуговування користувачів	1
3.	Комплектування, організація і збереження фондів	4
3.1.	Створення електронних колекцій бібліотек	8
4.	Наукове опрацювання документів. Організація пошукового апарату	12
5.	Довідково-бібліографічне та інформаційне обслуговування	13
6.	Соціокультурна діяльність	20
7.	Наукова діяльність. Науково-методична робота	25
8.	Професійний розвиток бібліотечного персоналу	35
9.	Автоматизація бібліотечно-бібліографічних процесів	40
10.	Управління. Робота з персоналом	42
10.1.	Організація зв'язків з громадськістю і створення позитивного іміджу бібліотеки	48
11.	Матеріально-технічна база бібліотек	49
12.	Нове у роботі бібліотек	51
13.	Список скорочень	55

ХАРКІВСЬКЕ МЕТОДИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ БІБЛІОТЕК ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Харківське зональне методичне об'єднання це **35** бібліотек державних закладів вищої освіти **III-IV** рівнів акредитації. Сукупний фонд на кінець **2017** року налічує понад **22,8** млн. документів. Бібліотеки обслужили всіма структурними підрозділами **847 380** користувачів, яким було видано **20 600 333** документи.

Діяльність бібліотек була спрямована на сприяння реалізації державної політики в галузі освіти, науки та культури, на удосконалення технології, упровадження новачій, розширення спектру інформаційно-бібліотечних послуг, забезпечення користувачам доступу до традиційних фондів і до інформації, яка існує виключно в електронній формі. Поряд з традиційним бібліотечним обслуговуванням, бібліотеки Об'єднання формували власні електронні ресурси. Пріоритетними напрямками роботи були формування комфортного соціального середовища в бібліотеках та інформаційного простору своїх бібліотек – розвиток МБА і ЕДД, створення каталогів і БД, а також сайтів, як системи для створення доступу до ресурсів.

У звітному році дату заснування своїх бібліотек відсвяткували: **Бібліотека ХНУМ імені І. П. Котляревського – 130** років (1887 рік); **НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова – 95** років (1922 рік) і **НБ ХДУХТ – 50** років (1967 рік), **40** років (1977 рік) – **НБ СНАУ**.

З березня у Харкові відкрилося нове приміщення **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого**. Відкривав бібліотеку Президент України Петро Порошенко, який виступив з промовою і зазначив, що бібліотека є серцем вищого закладу освіти, а наукова бібліотека НЮУ імені Ярослава Мудрого перша в Україні бібліотека такого масштабу.

У бібліотеках Об'єднання продовжувався розвиток корпоративної взаємодії з різноманітними бібліотеками в створенні ресурсів і наданні доступу до них. Протягом року бібліотеки брали участь у міжнародних, вітчизняних і власних корпоративних проектах. У **2017** році між **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна** і Науковою бібліотекою Болгарської Академії наук підписано угоду про співпрацю. Бібліотеками **ХНУМГ імені О. М. Бекетова** і **НЮУ імені Ярослава Мудрого** укладено угоду про офіційне партнерство з УБА.

Обслуговування користувачів

Сьогодні бібліотеки вишів шукають нові підходи до організації якісного та оперативного обслуговування користувачів, забезпечення їх потреб в прагненні до отримання інформації, розширення номенклатури сервісних послуг, організації бібліотечного простору – створення кімнат для індивідуальної й групової роботи користувачів, виділення на території бібліотек спеціальних місць для їх вільного спілкування. З метою організації більш комфортних умов для читачів читальних залів, бібліотеки Об'єднання організовували відкриті доступи до своїх фондів.

26 бібліотек закладів вищої освіти Харкова продовжували роботу у корпоративному проекті «Єдина картка читача бібліотек закладів вищої освіти Харкова», який діє з **1** вересня **2013** року. Проект передбачає, шляхом безкоштовного обслуговування у читальних залах, доступ студентів, викладачів та науковців вишів Харкова до паперових фондів та електронних ресурсів бібліотек, що приєдналися до цього проекту. Про умови та переваги цього проекту, користувачі цих бібліотек, отримували інформацію при реєстрації, у період масової видачі літератури, у рамках проведення місячників першокурсника, на бібліотечних заняттях, на сайтах бібліотек тощо.

До послуг читачів бібліотек Об'єднання у **2017** році функціонувало **183** читальних зали, або **95,3 %** у порівнянні з **2016** роком. Кількість місць у читальних залах за цей рік зросла на **471** і становить **11 632** місця. Зростання загальної кількості місць у читальних залах бібліотек Об'єднання пояснюється відкриттям нового приміщення **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого**, де їх кількість зросла на **519** одиниць. На **3** зменшилася кількість абонементів і становить **151** абонемент. Наприклад, кількість абонементів за звітний рік у **НБ УПА** зменшено на **2**; на **1** абонемент зменшено їх кількість у **бібліотеці імені М. А. Жовтобрюха ПНПУ**, в зв'язку з отриманням нового приміщення – бібліотечного комплексу у **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** відкрито абонемент художньої літератури.

У **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна** за сприяння Посольства Болгарії в Україні відкрито Кирило-Мефодіївський центр, який обладнано інтерактивною дошкою, проектором і **13** комп'ютерами. Центр художньо оформлений зображеннями перших слов'янських абеток - глаголиці і кирилиці, репродукцією ікони з ликами святих Кирила і Мефодія, фотороботами з панорамними видами природи і архітектурних пам'яток Болгарії. У Центрі передбачено викладання болгарської та інших слов'янських мов, для чого на комп'ютерах встановлена програма «Joy Class», програмний мультимедійний мережевий навчальний клас з лінгфонними функціями. Центр відкривали ректор університету, академік В. С. Бакіров і Надзвичайний і Повноважний Посол Болгарії в Україні Красімір Мінчев.

Інформаційно-ресурсний центр «Вікно в Америку», що працює в **ЦНБ Каразінського університету**, навесні отримав нове приміщення, завдяки чому стало можливим збільшити кількість відвідувань центру. Нове приміщення центру більше та просторніше попереднього, практично щомісяця його відвідують більш ніж **7** тисяч читачів. **21** вересня під час візиту у Харків Центр відвідала Надзвичайний та Повноважний Посол США в Україні Марі Л. Йованович.

У електронному читальному залі **НБ ХНУРЕ** встановлено прилад для читачів з вадами зору, розроблений відділом роботи зі студентами з особливими освітніми потребами. В зв'язку з отриманням нового приміщення – бібліотечного комплексу у **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** у залі правової літератури оформлені виставкові комплекси з фрагментами книжкових фондів – подарункові видання з особистих бібліотек учених, книги – лауреати премій – гордість університету.

Аналіз звітів показав зниження читацької активності при обслуговуванні в традиційному режимі і зростання кількості звернень користувачів у багатьох бібліотеках до ресурсів через електронні мережі, віртуальні послуги стають все більше затребуваними.

Як і у минулі роки, за статистикою продовжували знижуватися показники кількості користувачів бібліотек за ЄРО, керівництво бібліотек пояснює це тим, що у деяких вищих закладах освіти відбулося скорочення викладацького складу, зменшення обслуговуючого персоналу і контингенту першокурсників або їх недобору. Кількість користувачів за єдиним реєстраційним обліком у **2017** році становить **280 900** осіб. Цифру кількості віддалених

користувачів надають лише **19** бібліотек або **45,7 %** бібліотек, в зв'язку з тим, що у більшості бібліотек їх програмне забезпечення не надає можливості рахувати цей показник, деякі бібліотеки не мають власних сайтів. За даними звітів також спостерігається незначне зниження показників кількості користувачів, що були обслуговані всіма структурними підрозділами бібліотек і кількість виданих їм документів, відповідно **96,5 %** і **95,1 %** від показників **2016** року. Кількість відвідувань зросла у порівнянні з **2016** роком на **2 178 157** відвідувань.

З нагоди Всеукраїнського дня бібліотек **28** вересня у Харкові відбулась соціально-культурна акція "Молодь читає – Харківщина процвітає!". Бібліотеки Харківського методичного об'єднання разом з читачами взяли участь у цій міській акції. Зміст Акції полягав у тому, що учасники одночасно читатимуть принесені ними книжки, при цьому молодь вільна у виборі книг, форматів читання і способів презентації ідеї читання. Колективи бібліотек від Управління культури і туризму Харківської обласної державної адміністрації отримали подяки та дипломи учасників.

НБ ХНУРЕ минулого року підготувала відео-ролик флеш-видання «Довідник першокурсника». Змінено дизайн довідника і оновлено інформацію, представлена Структура бібліотеки, інтерактивна «Схема розташування відділів бібліотеки», графік роботи, послуги, ресурси, перелік бібліотек, учасниць проекту «Єдина картка читача» з гіперпосиланнями на їх сайти або веб-сторінки, стислий опис проекту «Академічна доброчесність» контактна інформація для зворотного зв'язку. Також довідник містить покрокову інструкцію з реєстрації користувачів на сайті бібліотеки для подальшого користування всім спектром віртуальних послуг, що надає **НБ ХНУРЕ**.

Значну увагу бібліотеки Об'єднання приділяли роботі із запобігання і ліквідації читацької заборгованості. Бібліотеки проводили тижневі акції, які надавали можливість розрахуватися з боргами перед бібліотекою і користуватися надалі її послугами такі, як «Тиждень повернутої книги», «Тиждень прощення боргів» тощо.

З метою забезпечення загального доступу до бібліотечних та інформаційних ресурсів для навчального процесу і наукової роботи бібліотеки Об'єднання, протягом минулого року, пропонували своїм користувачам послуги МБА. Поряд з цим, бібліотеки активно використовували електронну форму доставки документів – ЕДД. Послугами МБА минулого року скористалися **373** абоненти, яким видано **1 399** документів. Для читачів своїх бібліотек з інших бібліотек було отримано **4 499** документів. Послугами МБА і ЕДД користувалися всі категорії користувачів.

Уже декілька років у **ЦНБ ХНУ імені В.Н. Каразіна** діє традиція – відзначати у бібліотеці «32 травня – день, який нам подарував Карл Фрідріх Ієронім барон фон Мюнхгаузен». Народилася ця традиція завдяки добрим стосункам між ЦНБ та Академічною бібліотекою Латвійського університету, Балтійською міжнародною академією, Музеєм барона Мюнхгаузена у Дунте (Латвія). Це дуже серйозний захід, що присвячений підтримці читання. У травні звітного року з нагоди цієї події відбулися: скайп-зустріч фахівців Каразінського університету і Балтійської міжнародної академії за темою «Реальність минулого: культурні місця пам'яті» і автограф – сесія від професора ХНУМГ імені О. М. Бекетова Жванко Л. М. «Літературний простір міста: маршруткою із Геттингена до Харкова у компанії з французьким лейтенантом».

З метою залучення студентської молоді до читання бібліотеками **ХДАК** і **ХНУМГ імені О. М. Бекетова** традиційно визначався «Кращий читач року», який нагороджувався вітальним листом і пам'ятним подарунком. **НБ ХДЗВА**, з метою залучення читачів до бібліотеки, на

абонементі художньої літератури протягом року поповнювала книжкові полиці «Література світової класики» і «Нові імена в українській літературі». Постійно діяли книжкові виставки «Нові надходження», «Нова періодика» на пунктах обслуговування користувачів **бібліотеки ХДАДМ. НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** з метою популяризації нових надходжень надавалася оперативна інформація на сайті бібліотеки у розділі «Галерея нових надходжень».

Протягом року **НБ ГНПУ імені Олександра Довженка**, з метою реалізації Програми популяризації читання серед студентської молоді університету на **2016-2020** роки, в рамках якої фахівці бібліотеки започаткували таку форму роботи, як «мандрівний читальний зал». Щомісяця команда бібліотекарів обирала актуальну тему і висвітлювала її шляхом організації тематичної виставки літератури та демонстрації підготовленого відеоролика спочатку в бібліотечному корпусі, а потім у всіх навчальних корпусах і студентських гуртожитках, де є технічні можливості для перегляду.

Бібліотеки Об'єднання продовжували надавати додаткові послуги на платній основі відповідно до чинних постанов Кабінету Міністрів України, серед них копіювання, сканування, роздрукування текстів, складання бібліографічних списків до курсових, дипломних і наукових робіт тощо. І надалі бібліотеки планують удосконалення і впровадження нових форм обслуговування користувачів. Розширення номенклатури бібліотечно-інформаційних послуг, удосконалення традиційних і впровадження нових форм і методів роботи на основі новітніх інформаційних технологій. **Бібліотекою ХДАК** планується в читальному залі оформити скриньку «Банк читацьких ідей», де студенти зможуть залишати свої письмові побажання щодо тем заходів цікавих саме їм.

Слід відзначити що назріла необхідність для ведення однакових форм обліку роботи бібліотек в електронному середовищі, обладнати бібліотеки спеціальними лічильниками і єдиною для всіх бібліотек програмою обліку відвідувань.

Комплектування, організація і збереження фондів

Формування системи фондів бібліотек Об'єднання минулого року здійснювалося відповідно до навчально-наукових завдань вищих закладів освіти. Для якісного та своєчасного поповнення своїх книгозбірень, бібліотеки використовували придбання документів, передплату, книгообмін, дарування, отримання документів від користувачів замість загублених, дисертацій та авторефератів за обов'язковою розсилкою, документів від видавничих центрів вищих закладів освіти, переданих на зберігання студентських дипломних робіт. Одержані документи проходили сумарний та індивідуальний облік у облікових документах бібліотеки. Бібліотеки продовжували займатися вторинним відбором документів, забезпеченням режиму зберігання фондів тощо.

Сьогодні у державі спостерігається зменшення обсягів вітчизняної видавничої продукції і суттєве зростання собівартості книжок, тому, нажаль, у деяких бібліотеках Об'єднання відчувається недостатня кількість наукових видань і підручників державною мовою, малозабезпеченими залишаються нові спеціальності та дисципліни. Фінансова ситуація не дозволяє багатьом бібліотекам належним чином поповнювати свої фонди.

Сукупний фонд бібліотек закладів вищої освіти методичного Об'єднання на кінець звітнього року складав **22 766 928** документів, кількість нових надходжень – **200 550** примірника або **92,9 %** від кількості надходжень документів у **2016** році. Продовжує зберігатися тенденція скорочення надходжень нових документів, невиконання планових

показників, у порівнянні з об'ємом надходжень документів у **2016** році, на наш погляд це зумовлено недостатнім фінансуванням статей витрат на комплектування.

За даними звітів бібліотек Об'єднання, кількісні показники руху сукупного бібліотечного фонду за останні п'ять років за мовами, видами видань і цільовим призначенням, знайшли відображення у діаграмах №№ 1-3.

Діаграма № 1

Сукупний бібліотечний фонд державною мовою

Діаграма № 2

Сукупний бібліотечний фонд за видами видань

Діаграма № 3

Надходження документів до фондів бібліотек за цільовим призначенням

Як і завжди, збереження рідкісних і цінних видань було одним з пріоритетних напрямків діяльності бібліотек Об'єднання. У 27 бібліотеках Об'єднання тривала робота з формування і збереження фондів рідкісних і цінних видань. На кінець

звітнього року цей фонд становить понад **707** тисяч примірників або **3,4 %** від загального фонду бібліотек. Зменшення кількісного складу цього фонду у порівнянні з **2016** роком сталося завдяки перегляду фондів рідкісних і цінних документів у таких бібліотеках, як **НАУ імені М. Є. Жуковського «ХАІ»** і **ХНУМ**.

З метою обговорення актуальних питань збереження та безпеки бібліотечних фондів, підвищення професійного рівня працівників, ознайомлення з сучасними методами зберігання, у тому числі шляхом мікрографії та оцифровування, **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна** у березні було проведено науково-практичний семінар «Збереження та безпека бібліотечних фондів».

Фонд рукописного зібрання **ЦНБ ХНУ імені В.Н. Каразіна** збільшився на **21** рукопис, котрі являють собою записи лекцій математиків Р. Леманна, Ф. Г. Фробеніуса, К. Шварца, І. Шур, М.Планка, зроблені майбутнім професором Харківського університету А. К. Сушкевичем в **1906-1911** рр. під час його навчання в Берлінському університеті.

Тривала робота з відокремлення фонду рідкісних і цінних видань у **НТБ НАУ імені М. Є. Жуковського «ХАІ» і НБ ХНТУСГ**. У **НБ ХНТУСГ** розпочато роботу з формування колекції видань з автографами. Фонд рідкісних видань **НБ ХДЗВА** містить документи кінця **XVIII, XIX** і першої половини **XX** століття з питань сільського господарства, ветеринарної медицини, тваринництва і природничих наук. Серед них – «Комовъ И. О земледелии, **1789** рік та Севергин В. Первые основанія минералогіи или естественной исторіи ископаемыхъ тель, **1798** рік». Продовжувалася робота щодо формування і організації фонду рідкісних і цінних видань у структурі фондів **НБ НФаУ**. Проводилися роботи щодо виявлення літературно-художніх видань. Так, було відібрано **1 211** видань для подальшого вивчення. Фонд рідкісних і цінних видань **Фундаментальної бібліотеки ХНАУ імені В. В. Докучаєва** на **01.01.2018** року складає **16 766** примірників. Продовжувалася робота з відбору рідкісних і цінних видань до підсобного фонду сектора в основному книгосховищі та на науковому абонементі. Увага приділялася цінним виданням з усіх галузей знань, відбиралися дореволюційні книги із провенієнціями, для виокремлення особистих бібліотек.

На поповнення своїх фондів у звітному році бібліотеками було витрачено на книги **6 744 948** грн. Слід зазначити, що минулого року бібліотеки отримали у дарунок книг на суму **1 790 828**, що становить **36 837** примірників книг або **35,8 %** від загальної кількості отриманих примірників книг. У **2017** році професор Федоренко Євген Васильович, учений-славіст, діяч української діаспори США, Почесний академік АН ВШ України передав до **ЦНБ ХНУ імені В.Н. Каразіна** власну бібліотеку – **2 219** прим. Також отримано в дар бібліотеку видатного діяча діаспори з Канади Богдана Запутовича.

Для популяризації практики дарування книг у бібліотеках тривали акції «Подаруй бібліотеці книгу», посилювалися міжбібліотечні комунікації, зокрема, такі як вітчизняний і міжнародний книгообмін. Так, наприклад, **65 %** нових надходжень до фондів **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** складають дарунки авторів, учених університету, інших навчальних закладів і організацій. Бібліотека **ВДНЗУ «УМСА»**, яка отримала від користувачів за минулий рік **440** або **5,2 %** від загальної кількості надходжень документів, з метою популяризації практики дарування книг, представляла деякі з них на перегляді літератури «Книги з добрих рук» та на урочистому заході «Дари безцінні: книги, подаровані читачами».

Передплату періодичних видань здійснено на суму **2 974 324** грн. або **94,5 %** від витрачених у **2016** році. Кількість коштів, що витрачені на придбання доступу до БД становить **720 627** грн. або **88,9 %** у порівнянні з **2016** роком.

Бібліотеки вилучали з фондів застарілі за змістом, що втратили свою актуальність або зношені видання, ця цифра минулого року становить **166 502** примірники.

Обмінні і обмінно-резервні фонди діяли у **14** бібліотеках Об'єднання, до яких надійшло **8 952** примірника і передано **5 948**. На кінець звітного року у обмінних фондах бібліотек налічувалося **44 883** примірника.

Бібліотеки Об'єднання забезпечували дистанційний доступ до віддалених БД. Вони сплачували доступ до мережевих електронних документів таких, як: наукометрична БД Scopus; Web of Science, інформаційно-правові системи «ЛІГА:ЗАКОН», VERDICTUM - онлайн система аналізу і відстеження судових рішень від ЛІГА:ЗАКОН; колекція підручників видавництва «Центр учбової літератури» (ЦУЛ); доступ до ресурсів Української науково-освітньої телекомунікаційної мережі «УРАН»; інформаційної довідкової системи «Будстандарт», «Защита информации. INSIDE» тощо. З жовтня звітного року, вищі заклади освіти, що знаходяться у сфері управління МОН України, отримали можливість безкоштовно користуватися наукометричною БД Scopus строком на **12** місяців, серед них: **ХНУ імені В. Н.**

Каразіна; НАУ імені М. Є. Жуковського «ХАІ»; НТУ «ХП»; СумДУ; ХНАДУ; ХНУРЕ; КрНУ імені Михайла Остроградського; ХНУМГ імені О. М. Бекетова; ХНУБА; УПА; ПНПУ імені В. Г. Короленка і СНАУ. Також, до переліку навчальних закладів, які отримали доступ до Web of Science з листопада 2017 року увійшли: **ХНУ імені В. Н. Каразіна; НАУ імені М. Є. Жуковського «ХАІ»; СумДУ; НЮУ імені Ярослава Мудрого; ХНАДУ; ХНУРЕ; КрНУ імені Михайла Остроградського; ХНПУ імені Г. С. Сковороди; ХНЕУ імені Семена Кузнеця; ХНТУСГ імені Петра Василенка і ПДАА** – Наказ МОН України від 19.09.2017 р. № 1286. Також, можливість користуватися БД Scopus отримав **ХННІ ДВНЗ УБС.** Науково-педагогічні працівники, аспіранти, здобувачі та студенти вишів Харкова, які не отримали доступ до БД Web of Science і Scopus мали можливості користуватися цими БД в рамках проекту «Єдина картка читача бібліотек закладів вищої освіти Харкова».

Протягом року бібліотеки надавали можливість своїм користувачам скористатися світовими БД, що знаходяться у вільному доступі, бібліотеки на своїх сайтах розміщували посилання на відкриті наукові та освітні ресурси або які представлені в онлайн-каталогах, наприклад: до архіву міжнародного науково-виробничого журналу «Підводні технології: промислова та цивільна інженерія», INTECH, BioOne, Royal Society of Chemistry, Academic Complete Collection, NEJM, HINARI, Academic Journal тощо.

НБ ХНУРЕ на звітний рік було передплатено комплексне інформаційне обслуговування від Українського інституту науково-технічної експертизи та інформації, що дозволило отримувати в on-line режимі комплексний інформаційний пакет періодичних інформаційних матеріалів з актуальних питань наукового, науково-технічного та інноваційного розвитку і трансферу технологій.

Протягом року надавали своїм користувачам можливість тестового доступу до БД світових та українських наукових інформаційних електронних ресурсів **15 з 35** бібліотек Об'єднання, наприклад БД De Gruyter eBooks, De Gruyter eJournals, Institute of Physics, Global Health, The BMJ, Hein Online, Royal Society of Chemistry тощо. Статистичні дані відносно використання цих електронних ресурсів повністю або частково надано лише **4** бібліотеками, останні у своїх звітах пояснювали, що агрегатор надає такі дані лише за умови передплати цих ресурсів.

У 2017 році продовжував діяти доступ до електронних БД, передплатених для центрів «Вікно в Америку» Посольством США, який діє на базі **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна.** Центр надає доступ до повнотекстової англомовної бази даних **eLibrary USA.** База даних містить в собі **30** інформаційних джерел різнопланової тематики, серед яких є вивчення англійської мови, медицина, бізнес, економіка, періодичні видання, американська культура та історія, архітектура та мистецтво.

Бібліотеки Об'єднання здійснювали інвентаризацію своїх фондів згідно перспективним планам інвентаризації. Слід відзначити, що на час інвентаризації бібліотечних фондів бібліотеки Об'єднання працювали у звичайному режимі. Так, минулого року **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна** було проведено інвентаризацію колекції іноземних видань **XVI–XVIII** ст. формату in-folio. **НБ ХДУХТ** – проводилася інвентаризація наукової і навчальної літератури на одному з абонементів. Протягом минулого року **НТБ НАУ імені М. Є. Жуковського «ХАІ»** проводилася доробка програми інвентаризації фондів в автоматизованому режимі і її тестування, тому інвентаризація здійснювалася також і за традиційними технологіями. **НБ ХНТУСГ** за минулий рік перевірено **101 185** примірників, що складає **25,2 %** від усього фонду.

Бібліотекою ХНУМ минулого року завершено інвентаризацію усього фонду. За результатами інвентаризації проведено списання зношеної літератури.

Фонд книжкових пам'яток **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна** як науковий об'єкт, що має статус національного надбання, у звітному році отримав бюджетні асигнування у розмірі **15 500** грн. на виконання робіт зі збереження та забезпечення належного функціонування наукового об'єкта і кошти на поцифрування газет у розмірі **199 500** грн. З метою застосування превентивної фазової консервації як технології збереження документів, які зберігаються у цьому фонді, придбані спеціальні матеріали, які були застосовані в процесі реставрації документів, проведені ремонтно-палітурні роботи, при певному наборі реставраційних процедур, які виконуються при очищенні та консерваційно-реставраційній обробці артефактів, як допоміжний матеріал під час реставраційних робіт. Для зберігання підшивок харківських газет «Южный край» (1880-1917) та «Харьковские губернские ведомости» (1838-1917) придбані картонні футляри (папки). Це дає змогу забезпечити збереження періодичних видань – одних з перших українських газет, які являють собою цінне джерело історичної інформації і користуються великим попитом у науковців і дослідників. Кошти у розмірі **199500** грн. були направлені на застосування превентивних заходів, а саме: створення цифрових копій особливо цінного періодичного видання – газети «Южный край», що виходила у Харкові щоденно. Було проведено комплекс реставраційних робіт, укладено паспорт реставрації, в якому описано стан підшивок, проведено поаркушне дослідження газет із зазначенням проблем збереженості, описом наявних дефектів тощо. ТОВ «Електронні архіви України» і компанією «Архівні інформаційні системи» виконана робота зі створення цифрових копій унікального об'єкту – газети «Южный край». Дана робота проведена з метою подальшої консервації оригіналів, а також забезпечення вільного доступу до електронної копії у мережі Інтернет для використання у наукових дослідженнях істориків, краєзнавців та інших. Розміщено колекцію цифрових копій у електронному архіві рідкісних видань і рукописів ЦНБ «eScriptorium» на сайті бібліотеки (<http://escriptorium.univer.kharkov.ua/?locale=uk>).

Протягом року бібліотеки Об'єднання приділяли увагу забезпеченню належного зберігання документів, санітарно-гігієнічного режиму, шляхом регулярного проведення знепилювання фондів, підтримання нормативного санітарно-гігієнічного стану повітря приміщень тощо.

Минулого року завершено передислокацію фондів читальних залів і абонементів у нову будівлю **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого. НБ УПА** було продовжено передислокацію абонементу наукової літератури і фонду читального залу у нові приміщення. Всього було переміщено понад **30,5** тисяч примірників.

Створення електронних колекцій бібліотек

Бібліотеки Об'єднання продовжували поповнення і створення нових проблемно-орієнтованих електронних баз даних власної генерації, які містять дані про інформаційні ресурси за певною темою, забезпечували користувачам бібліотек доступ до інформації, що існує виключно в електронній формі.

Інституційні репозитарії, повнотекстові цифрові колекції видань, працювали у **25** закладах вищої освіти Об'єднання, які містять **261 131** документ. Кількість звернень складає **2 645 956**. Деякі інституційні репозитарії закладів вищої освіти зареєстровано у реєстрах: DOAR (Directory of Open Access Repositories) та ROAR (Registry of Open Access Repositories), ROARMAP (Registry of Open Access Repositories Mandatory Archiving Policies), ROAD

(Directory of Open Access scholarly), реєстри користувачів системи DSpace та метадані репозитаріїв інтегровані до системи BASE, системи пошуку відкритих архівах України, проекту OpenAire та індексуються Google Scholar. Деякі репозитарії мають власний ISSN.

Питанню діяльності інституційних репозитаріїв приділяється увага науковців вишів об'єднання. Так, наприклад, на засіданнях Вченої Ради **ХНУ імені В. Н. Каразіна** протягом **2017** року були заслухані доповіді директора ЦНБ «Електронні архіви ЦНБ: перспективи розвитку», і доповідь заступника директора ЦНБ «Про стан наповнення репозитарію університету авторефератами дисертацій, дисертаціями на здобуття наукових ступенів та кваліфікаційними випускними роботами», і відповідно були прийняті рішення про прийняття політики обов'язкового розміщення в Електронному архіві наукових публікацій і навчально-методичних матеріалів, що видаються в університеті, також статей з науково-періодичних видань університету, про обов'язкове розміщення в Електронному архіві авторефератів і повних текстів дисертацій, що захищаються в університеті, а також кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти (магістрів).

Минулого року створено інституційний репозитарій у **ХДЗВА** **repoNDZVA** (на базі відкритого ПЗ DSpace) – <http://repository.hdzva.edu.ua>. Почав функціонувати академічний репозитарій «**eaUMSA** електронний архів – репозитарій **ВДНЗУ «УМСА»**» <http://elib.umsa.edu.ua>, також почав функціонувати у локальному режимі Інституційний репозитарій **ГНПУ імені Олександра Довженка (IRHlukhivNPU)**. **СумДУ** – завершено процес створення єдиного ресурсу «Інституційний репозитарій Сумського державного університету» шляхом об'єднання репозитаріїв СумДУ та Української академії банківської справи (Наказ МОН України № **49**, від **22.01.2016** року «Про реорганізацію Української академії банківської справи», Українську академію банківської справи було приєднано до СумДУ).

Розпочато стартове наповнення інституційного репозитарію у **ХНТУСГ** на платформі з відкритим кодом DSpace – **KhNTUA**. Затверджено «Положення про архів відкритого доступу (репозитарій) **ХНТУСГ (Open Archsve KhNTUA)**». Також, бібліотекою розроблені інструкції щодо реєстрації користувачів в DSpace, регламенту формування Архіву відкритого доступу інституційного репозитарію тощо. Створено і розміщено на сайті академії (<http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/>) Електронний репозитарій в **ПДАА. НТБ НАУ імені М. Є. Жуковського "ХАІ"** розроблено тестовий варіант інституційного репозитарію **eKhAIRep**.

У **2017** році електронний архів відкритого доступу **ХДУХТ** <http://elib.hduht.edu.ua> отримав статус електронного видання, йому присвоєно власний ISSN **2522-1701**. Для контролю та аналізу відвідувань цього інституційного репозитарію встановлено лічильник. Розпочато наповнення Інституціонального репозитарію, тому минулого року бібліотекою приділялася увага вдосконаленню структури цього ресурсу, було організовано круглий стіл для референтів кафедр університету щодо надання інформації до репозитарію, належному оформленню електронних версій документів. Новою послугою минулого року у **НТБ ПолтНТУ** стали консультації з оформлення і розміщення наукових праць в Інституційному репозитарії. Гострим остається питання представлення Інституційного репозитарію **ХДАК** у глобальній мережі. Бібліотекою **ХНУМ** розпочато роботу щодо організації університетського репозитарію. Бібліотека імені **М. А. Жовтобрюха ПНПУ імені В. Г. Короленка** у звітному році на своєму сайті представила перелік ресурсів Відкритого доступу, який містить пошукові

системи наукової інформації, Гарвестери, найбільші архіви (репозитарії) та проекти відкритих ресурсів комерційних видавництв.

Бібліотеки Об'єднання, які мають у своїх фондах рідкісні і цінні видання, продовжували створення історико-культурної та наукової цифрової спадщини. У **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна** з 2011 року діє корпоративний проект – е-архів eScriptorium, до якого приєдналися бібліотеки **ХНУРЕ** і **ХНАУ імені В.В. Докучаєва**. Кількість документів на кінець звітного року становить **5 623** назв, а кількість звернень – майже **34** тисячі з **103** країн світу на рік. У 2017 році до архіву внесено **1 378** документів, **662** з яких (**9 700** сторінок), це номери газети «Южный край» **1881-1882** рр., що були оцифровані наприкінці 2016 року фірмою «Електронні архіви України» (м. Київ) за кошти Міністерства освіти і науки України для збереження національного надбання. Крім того, у колекції Харківських періодичних видань завершена робота з розміщення світлин номерів газети «Харьковские губернские ведомости» (**244** док.), відскановані і розміщені унікальні періодичні видання Харкова **20-30** рр. **XX** ст. – «Вісник природознавства», «Внешкольное образование», «Дитячий рух», «Друг дітей», «Друкар», «Літературний призов», «Літературний ярмарок», «Нова книга», «Плужанин», «Театральный вестник», «Червоний шлях», «Молодняк», «Експериментальна медицина», «Плуг». Ці видання користуються немалим попитом серед читачів архіву.

ЦНБ ХНУ імені В.Н. Каразіна продовжувала участь у двох міжнародних проектах. Це проект, ініційований Європейською Комісією – загальноєвропейська цифрова бібліотека «Europeana» і проект «Світова цифрова бібліотека» (World Digital Library), яка створена за підтримки ЮНЕСКО та Бібліотеки Конгресу США. У листопаді 2017 р. електронний архів eScriptorium на II фестивалі контенту цифрового надбання у рамках П'ятого міжнародного науково-практичного семінару «Оцифроване надбання: збереження, доступ, репрезентація» (м. Київ) отримав диплом лауреата.

НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого продовжувала поповнення електронної колекції рідкісних видань eLEGALIUM. **НБ ХНМУ** у репозитарії KhNMU у розділі «Книжкові пам'ятки» вже представлено **155** дисертацій за **1805-1940** роки. У репозитарії **НФаУ НБ** також розміщує повні е-версії рідкісних видань з свого фонду.

НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова продовжувалася робота над електронним ресурсом «Спадщина викладачів ХНУМГ імені О. М. Бекетова», яких розміщено на сайті бібліотеки.

НБ ХНУРЕ розпочато створення е-колекцій повних текстів пояснювальних записок до атестаційних дипломних робіт магістрів/спеціалістів – для подальшого здійснення перевірки запозичень у роботах студентів-дипломників.

Бібліотеки продовжували працювати над створенням і поповненням БД праць учених. З метою функціонування е-бібліотеки **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** розпочато новий бібліотечно-кафедральний проект з поцифрування авторефератів дисертацій.

НТБ НТУ «ХПІ» у звітному році продовжено реалізацію проекту «Учені НТУ «ХПІ» – освіти, науці, промисловості: кращі видання» з метою популяризації та упровадження кращих наукових доробок політехніків у практику, підвищення рівня їх наукового цитування. Перевагою проекту є комплексний підхід до його реалізації: поєднання актуальної інформації та забезпечення посилань на них; можливість з цієї ж сторінки отримати інформацію про публікаційну активність автора. Також **НТБ НТУ «ХПІ»** було продовжено реалізацію проекту, метою якого є підвищення іміджу університету, ознайомлення наукової спільноти з внеском його науковців у розвиток школи електротехніки «Наукова школа електротехніки ХПІ».

НБ УПА продовжувала поповнюватися БД «Авторські свідоцтва, патенти та інші охоронні документи». Бібліотечними фахівцями продовжено роботу із власною повнотекстовою БД «Full Text», яка знаходиться у локальній мережі **ХДАК**, вона нараховує на кінець звітного року більш ніж 2 тисячі документів. Нажаль, внаслідок вірусної атаки у червні 2017 року було втрачено понад 100 повнотекстових документів. Зараз розпочато роботу з відновлення цього ресурсу.

Протягом року продовжувалося формування баз даних повнотекстових навчальних електронних ресурсів. Так, **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** продовжувала роботу з наповнення комплексного електронного ресурсу, що надає інформацію про забезпечення навчально-методичною літературою навчальних дисциплін відповідно до стандартів підготовки фахівців з права «Стандартизованого електронного навчально-методичного комплексу» (СЕНМК). Продовжувала роботу з «Електронним навчально-методичним комплексом» (ЕНМК) **НБ ХНУРЕ**. За минулий рік до цього повнотекстового ресурсу завантажено більш, ніж 6 тисяч файлів документів. До складу ЕНМК входять робочі програми, конспекти лекцій, методичні вказівки, контрольні завдання тощо.

Бібліотеки продовжували працювати з електронними бібліотеками, які є сучасною формою накопичення та надання інформації користувачам навчальних закладів. Наприклад, продовжувалася робота з Електронною бібліотекою (ЕлБ) **НБ ХНУРЕ**, що є повнотекстовою базою в АБІС УФД/Бібліотеці. Протягом року здійснювався аналіз ЕлБ та редагування, вилучалися застарілі е-документи. На кінець звітного року Електронна бібліотека налічує 17.113 е-документів. Електронна бібліотека **бібліотеки ХНЕУ імені Семена Кузнеця** включає електронні аналоги друкованих видань, а саме: монографій, навчальних посібників, конспектів лекцій, виданих в університеті. **НБ НФаУ** продовжувала формування Електронної бібліотеки, що створена на платформі АБІС «Ірбіс» та нараховує 2 711 повних текстів документів і є найбільш перспективною БД для інформаційного забезпечення наукового та навчального процесів університету. До цієї БД входять методичні рекомендації, підручники, навчальні посібники, навчальні програми, тестові завдання, автореферати дисертацій, монографії, довідкові, рідкісні та цінні видання тощо. До складу електронної бібліотеки, яка містить 8.500 е-документів, **НТБ НАУ імені М. Є. Жуковського «ХАІ»** крім електронних аналогів навчальних посібників і методичних вказівок, звітів про проведені НДДКР, дисертації та автореферати дисертацій, видань професорсько-викладацького складу, входять також повнотекстові електронні аналоги видань наукових працівників університету, які вийшли за його межами, мережеві е-документи тощо. Одним із ключових напрямків діяльності **НБ СНАУ** із забезпечення користувачів повнотекстовими інформаційними ресурсами, залишалася робота з БД «Електронна бібліотека», що створена на платформі САБ «Ірбіс».

Бібліотеки Об'єднання такі, як **УПА**, **ХНАДУ** тощо, з метою просування наукового надбання своїх вишів, у взаємодії з відповідальними редакторами наукових зібрань, продовжували брати участь у проєкті НБУВ «Наукова періодика України». Також, інформацію про наукові збірники свого навчального закладу, **УПА**, **ХНАДУ**, **ХДУХТ** відправляли на онлайн-наукометричну платформу Index Copernicus International. З метою пропагування наукового доробку науковців **ХНТУСГ НБ** минулого року приєдналася до загальнодержавного проєкту «Україніка наукова» НБУВ.

Бібліотеки закладів вищої освіти Харкова продовжували роботу у корпоративних проєктах **ХДНБ імені В. Г. Короленка** «Бібліотечна енциклопедія Харківщини», «Метабібліографія Харківщини» та інших проєктах цієї бібліотеки.

У своїй роботі бібліотеки також використовували ресурси відкритого доступу за напрямками навчальних і наукових процесів вишів, які не належать до колекцій бібліотек. Тому сьогодні потрібен порядок і технологія виявлення і відбору таких ресурсів. Деякі бібліотеки Об'єднання, наприклад **бібліотека ХДАК**, відображає такі документи у електронному каталозі і користувачі мають можливість отримувати необхідну інформацію з однієї точки, заощаджуючи час.

Наукове опрацювання документів. Організація пошукового апарату

Бібліотеки Об'єднання забезпечували процеси обліку та обробки нових надходжень документів до своїх бібліотек.

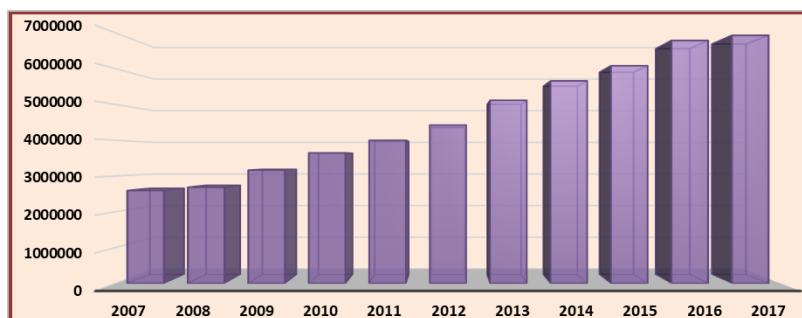
Бібліотеки продовжували брати участь у корпоративних проектах таких, як «Придніпровський корпоративний каталог», проєкті ДНПБ імені В. О. Сухомлинського, «Зведений електронний каталог медичних бібліотек України», за проєктом «Міжрегіональний аналітичний розпис статей» тощо.

Більшість бібліотек Об'єднання активно долучилася до роботи з переведення фондів і каталогів на УДК, у бібліотеках пройшли методичні наради, де були створені робочі групи з питань впровадження УДК, придбані таблиці зіставлень індексів УДК і ББК, методичні рекомендації з визначення індексів УДК для наукових видань, розроблялися робочі таблиці відповідності ББК і УДК для розстановки видань у підсобних фондах. Склалися робочі таблиці зіставлення УДК і ББК за необхідними галузями знань.

З метою виконання постанови Кабінету Міністрів України від **22.03.2017 № 177** «Про припинення використання Бібліотечно-бібліографічної класифікації та впровадження Універсальної десятикової класифікації» деякі бібліотеки Об'єднання працювали над створенням засад для організації переходу фондів і довідкового апарату з ББК на УДК. Такі бібліотеки **ХНУРЕ** і **ХНЕУ імені Семена Кузнеця** припинили поповнення своїх читачьких карткових каталогів. **Бібліотекою ХДАК** розпочато роботу до створення нового ряду систематичного каталогу за таблицями УДК, систематичний каталог, організований за таблицями ББК законсервовано. **НБ ХНТУСГ** розпочато розробку робочих таблиць зіставлення індексів ББК і УДК для роботи у підрозділах.

За даними звітів **32**, або **91,4 %** бібліотек Об'єднання мають ЕК, за винятком бібліотек **ХДЗВА, ХДАФК і ХНУМ імені І. П. Котляревського**, однак **9 з 32** бібліотек не надають дані відносно кількості звернень до ЕК з різних причин. Деякі бібліотеки пояснюють це відсутністю лічильників, деякі пояснюють тим, що лічильники не дають змоги ідентифікувати звернення до ЕК як відвідування, рахуючи кількість запитів/пошуків.

Діаграма № 4 **Об'єм електронних каталогів**

Загальний обсяг бібліографічних записів у електронних каталогах на **01.01.2018** року становить **6 830 407** записів. Зростання об'єму електронного каталогу за **10** років надано у діаграмі № 4 «Об'єм електронних каталогів».

Зростання об'єму ЕК відбувалося завдяки його поповненню бібліографічними записами на нові надходження, ретроспективній конверсії фондів і аналітичному розпису періодичних і продовжуваних видань.

У звітному році Електронний каталог **НБ ХДУХТ** представлено в мережі Інтернет. В **НБ ХНУРЕ** існують дві альтернативні пошукові сторінки ЕК з **2016** року. Одна з них – це самостійний сайт «ЕК» (<http://catalogue.nure.ua/>), друга – інтегрована сторінка сайту **НБ ХНУРЕ** – «Інтегрований ЕК» (<http://lib.nure.ua/catalog>). Пошук здійснюється у єдиній базі. Минулого року ЕК **НТБ НТУ «ХПІ»** включено до розподіленого пошуку **НБУВ**, також **1 880** записів в електронному каталозі забезпечені посиланнями на повні тексти, що розміщені в ресурсах найбільших бібліотек світу, **987** записів забезпечені світлинами титульних аркушів.

Минулого року **НБ НФаУ** законсервовано ЕК на платформі Libex, більше **65** тисяч записів. Завершено створення єдиного ресурсу «Електронний каталог» шляхом конвертації електронного каталогу Української академії банківської справи до існуючого каталогу **СумДУ** (за Наказом МОН України № 49, від 22.01.2016 року «Про реорганізацію Української академії банківської справи», Українську академію банківської справи було приєднано до СумДУ). У **НТБ НАУ імені М. С. Жуковського «ХАІ»** тривала робота зі створення каталогу бібліотеки меморіального музею Гризодубових.

Протягом року бібліотеки працювали над лінгвістичним забезпеченням своїх ЕК, яке полягало в підтримці інформаційно-лінгвістичних словників і класифікаторів на актуальному рівні забезпечення виконання системних функцій пошуку за тематичними запитамі і індексування документів. Класифікатори та словники предметних рубрик і понять у деяких бібліотеках ведуться трьома мовами (українська, російська і англійська). Бібліотеки продовжували створювати авторитетні файли (АФ), приділяли увагу контролю імен осіб і назв установ, географічних назв і предметних рубрик. Так, для БД «Праці вчених УПА» ЕК **НБ УПА** продовжує вести авторитетний файл «Індивідуальний автор», що сприяє підвищенню якості її електронного каталога.

Тривала участь бібліотек закладів вищої освіти у проекті «Зведений каталог бібліотек Харкова», які працюють у програмному середовищі АБІС «УФД/Бібліотека». До цього проекту приєдналися бібліотеки **ХГПА, ХДАК, ХДУХТ, ХНМУ, ХНПУ імені Г. С. Сковороди, ХНУРЕ, НАУ імені М. С. Жуковського «ХАІ» і ХНЕУ імені Семена Кузнеця**, який працює з лютого звітного року.

Бібліотеки закладів вищої освіти Харкова, як і у попередні роки, були учасницями регіональних зведених каталогів, які репрезентує в е-форматі на власному сайті **ХДНБ імені В. Г. Короленка**, це електронний зведений каталог періодичних видань і зведений каталог нових надходжень до провідних бібліотек м. Харкова – соціальні комунікації.

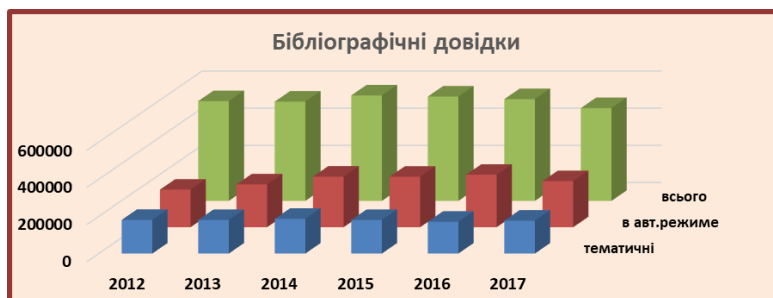
Довідково-бібліографічне та інформаційне обслуговування

У центрі уваги фахівців бібліотек продовж року було забезпечення потреб професорсько-викладацького складу та студентів вищих закладів освіти бібліотечно-інформаційними продуктами і послугами.

Бібліотеки продовжували працювати над власними проектами. Наприклад, **НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова** продовжувала роботу у таких проектах, як «Видатні вчені Харківського національного університету імені О. М. Бекетова у Вікіпедії», сумісному проекті Музейного комплексу університету та бібліотеки «Спадщина університету. Історія. Наука. Культура. Особистість», «Галерея вчених ХНУМГ імені О. М. Бекетова», «Енциклопедія житлово-комунального господарства України». Фахівцями бібліотеки на допомогу укладачам енциклопедії проводився відбір статей за темами енциклопедії, складалися бібліографічні описи і анотації до них, формувалася картотека статей «Житлово-комунальне господарство України у періодичних виданнях першої половини ХХ століття». Тривала робота у інформаційному проекті «WIKI Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова», продовжувалося оновлення єдиної бази портфоліо викладачів університету.

Діаграма № 5

Бібліографічні довідки

За останні роки продовжувала зменшуватися кількість бібліографічних довідок, виконаних за замовленнями користувачів. Так, у звітному році, кількість виконаних бібліографічних довідок складала майже **500** тисяч довідок або **88 %**

від кількості виконаних бібліографічних довідок у **2016** році. У автоматизованому режимі виконано **248** тисяч бібліографічних довідок або **91,1 %** у порівнянні з **2016** роком.

Серед тематичних бібліографічних довідок, які пригорнули особливу увагу користувачів, можна назвати: «Патогенетичне обґрунтування ролі глікозаміногліканів у діагностиці та лікуванні остеоартрозу в собак» – **НБ ХДЗВА**; «Проектна методика на уроках англійської мови», «Організаційно-педагогічні умови інклюзивного навчання» – **НБ ХНПУ імені Г. С. Сковороди**; синергетика, диверсифікація, економічна безпека, благоустрій парків, інновації в життєдіяльності міст – ось теми бібліографічних довідок, які користувалися попитом серед користувачів **НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова**; «Безпілотні літальні апарати», «Іл-76» – **НТБ НАУ імені М. Є. Жуковського «ХАІ»**; «Посівна техніка», «Технічне обслуговування гідравлічного приводу мобільних машин» – **НБ ХНТУСГ**.

Бібліотекою ХДАДМ у автоматизованому режимі протягом року виконувалися тематичні бібліографічні довідки такі, як «Молодіжні субкультури» і «Український плакат», **НБ ХДУХТ** – «Йогуртовий крем», «Температура плавлення сиру». Продовжували користуватися попитом читачів бібліотек Об'єднання і письмові тематичні бібліографічні довідки. Серед них: «Шрифти Острозької друкарні», «Мистецтвознавці Слобожанщини» – **бібліотека ХДАДМ** тощо.

Минулого року **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** створено **9** віртуальних рекомендаційних списків літератури для ТЗНПК (тест загальної навчальної правничої компетентності). **НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова** минулого року розпочато підготовку циклу невеликих за обсягом віртуальних добірок літератури (шорт-листів) з краєзнавчої

тематики «Харківщина — доле моя, і любов, і надія!». До них включено книги з фондів бібліотеки. Матеріал згрупований за 9 тематичними розділами, що охоплюють різні сторони життя краю.

Користувачі бібліотек Об'єднання мали змогу отримувати індекси Універсальної десяткової класифікації (УДК) і Бібліотечно-бібліографічної класифікації (ББК), авторський знак, JEL Classification і MeSH наукових і методичних праць. За статистичними даними було визначено індекси УДК/ББК на **69 515** документів.

Бібліотек Об'єднання продовжували використовувати у своїй роботі групове і індивідуальне інформування. У **2017** році бібліотеками було обслуговано **2 100** абонентів, які отримували інформаційні повідомлення за **1 340** темами. Наприклад, **НБ УПА** у режимі ДОК було надано інформацію за такими напрямками: розвиток і вдосконалення вищої освіти, методологія і методика освітнього процесу, організація наукових досліджень тощо. Інформацію за напрямками «Ландшафтознавство», «Голозерний овес» «Вплив систем обробітку на стан ґрунту» готували фахівці **Фундаментальної бібліотеки ХНАУ імені В. В. Докучаєва**. У режимі ВРІ **НБ ХДУХТ** протягом року інформували професорсько-викладацький склад кафедр за темами: «Бренд готелю», «Ресторанно-готельний бізнес», «Деякі питання безпечності та якості харчових продуктів». У режимі ВРІ **НБ ХНУРЕ** надавала інформацію за темами: становлення інформаційного суспільства; телекомунікаційні системи; мобільні телекомунікації тощо. «Фармацевтичне законодавство», «Соціальна фармація», «Економіка фармації», за такими напрямками обслуговувалися користувачі **НБ НФаУ** у режимі ВРІ. Протягом року фахівці **НБ ХНПУ імені Г. С. Сковороди** здійснювали бібліографічне інформування професорсько-викладацького складу університету за постійними темами – «Корекційна педагогіка» і «Якість освіти».

Як і в попередні роки бібліотеки Об'єднання продовжували у своїй роботі використовувати бібліографічні огляди. Наприклад, інтерес серед учасників **XIII** Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні технології виробництва екологічно безпечних продуктів харчування», присвяченої **180**-річчю від дня народження засновника Харківського землеробного училища, викликав бібліографічний огляд **НБ ХДЗВА** робіт О. А. Колесова, видатного діяча освіти і науки, директора ХЗУ, під назвою Сосни у дюнах...». Інтерес користувачів викликали бібліографічні огляди **НБ ХНПУ імені Г. С. Сковороди** такі, як – «Видатні українські фізики і математики», **НБ ХДУХТ** – «Харчова наука і технологія», «Економіка, менеджмент, бізнес». У бібліографічному огляді «Енеида. На малоросійській мові перелицьована І. Котляревським», який підготували фахівці **Фундаментальної бібліотеки ХНАУ імені В. В. Докучаєва**, йшла мова про літературний доробок письменника, про цікаве видання його творів, що зберігаються у цінному фонді бібліотеки, про історію друкування «Енеїди» і про харківське видання Волохінова (1842 року).

Діаграма № 6

Віртуальна довідкова служба

У **18** бібліотеках Об'єднання діяли віртуальні довідково-бібліографічні служби, кількість виконаних бібліографічних довідок становить **1 891** довідку. За звітами багатьох бібліотек Об'єднання, таких, як бібліотеки **УПА, ГНПУ імені**

Олександра Довженка, НАУ імені М. Є. Жуковського «ХАІ», ХНТУСГ, ХНАУ імені В. В. Докучаєва, ПНПУ імені В. Г. Короленка і ХНУРЕ спостерігається зменшення кількості запитів на бібліографічні довідки усіх видів або така послуга користувачами зовсім не була затребувана.

Обслуговування користувачів здійснювалося шляхом проведення днів інформації, кафедр, фахівця, дипломника тощо. Протягом року бібліотеками Об'єднання було проведено **307** таких заходів. Наприклад, **НТБ НАУ імені М. Є. Жуковського «ХАІ»** проведено «День аспіранта», на якому були розглянуті такі теми «Сучасні вимоги до наукових публікацій», «Створення авторського профілю в БД Web of Science, Scopus. Техніка пошуку та аналізу інформації», **бібліотекою ННПП (м. Бахмут) УПА** проведено «День кафедри електромеханічних систем» за темою «Розвиток енергозберігаючих технологій», куди були запрошені не лише професорсько-викладацький склад, а і студенти інституту. У **бібліотеці ХДАК** відбувся «День аспіранта» за темою «Українські та міжнародні наукометричні бази даних». **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** на замовлення кафедри історії держави і права проведено День інформації «Наукові ресурси відділу рідкісних видань для дослідження історії держави і права». Віртуальний воркшоп «Science for Global Understanding - Наука для глобального розуміння» (до Всесвітнього дня науки) проведено **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого**. До 135-річчя від дня заснування кафедри загальної хімії **ХНАУ імені В. В. Докучаєва Фундаментальною бібліотекою** проведено День кафедри «Чи можливе сучасне життя без хімії?», у програмі заходу виставка літератури з хімії, інформація щодо створення періодичної таблиці хімічних елементів.

Протягом звітнього року бібліотеками Об'єднання значна увага приділялася формуванню інформаційної культури користувачів. У цій роботі бібліотеки використовували традиційні форми роботи, а також, все частіше, використовували новітні інформаційні технології. Особлива увага всіма бібліотеками Об'єднання приділялася студентам-першокурсникам, дипломникам, студентам-іноземцям і студентам, які отримують освіту англійською мовою. Все частіше заняття щодо підвищення інформаційної культури першокурсників-іноземців проводилися у бібліотеках англійською. Загальна кількість занять у **2017** році дорівнює **1 496** годинам.

У **ЦНБ ХНУ імені В.Н. Каразіна** було розроблено курси для студентів та здобувачів з оформлення кваліфікаційних та наукових робіт за державним та міжнародними стилями оформлення наукових праць. Були проведені лекції для секретарів Спеціалізованих вчених рад та здобувачів з оформлення наукових праць. Презентації лекцій розміщені на сайті Консультативної служби університету та сайті ЦНБ.

Заняття з основ інформаційної культури для студентів молодших курсів **НАУ імені М. Є. Жуковського «ХАІ»** у **2017** році було включено в розклад усіх факультетів. **НТБ НТУ «ХПІ»** завершено розробку дистанційного курсу «Основи інформаційної культури» для студентів I-го курсу. Для студентів Харківського комп'ютерно-технологічного коледжу **НТУ**

«ХП» НТБ було проведено навчальний семінар «Електронні та документні ресурси НТБ НТУ «ХП»: оптимізація пошуку в ЕК та інституційному репозитарії».

Як і у попередні роки, з метою швидкої адаптації студентів перших курсів, бібліотеки Об'єднання проводили комплексні заходи, наприклад, відкриті теоретичні і практичні заняття, «Місячники першокурсника» тощо. «Місячник першокурсника» під назвою «Запрошуємо до скарбниці знань» пройшов у вересні у **НБ ХНТУСГ**. Під час його проведення, з метою оголошення порядку запису і видачі літератури, бібліотечні фахівці виступали на організаційних зборах, для оперативного віртуального спілкування під час запису до бібліотеки, на прохання працівників бібліотеки, читачі вказували електронну адресу і номер мобільного телефону, на екскурсії читачів знайомили з правилами користування бібліотекою, складом бібліотечних фондів і довідковим апаратом. Було прочитано лекцію «Бібліотека – скарбниця знань. Цікаві факти з історії Наукової бібліотеки ХНТУСГ» з відеооглядом «Скарбниця слів». На сайті бібліотеки було розміщено віртуальний інформаційний буклет «Тобі, першокурснику», на пунктах обслуговування оформлені книжкові виставки тощо.

Фахівцями **НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова** проводилися лекційні та практичні заняття для студентів першого курсу за темою «Інформаційні ресурси Університету», всього **40** годин, по дві академічні години на кожну групу. Студентів знайомили із структурою бібліотеки, її послугами, правилами користування та графіком роботи, інформаційними ресурсами. На практичних заняттях першокурсники навчалися користуватися традиційними каталогами і картотеками, електронним каталогом у АБІС «Коha», мережевими ресурсами і репозитарієм. Усі першокурсники мали можливість прослухати дистанційний курс «Інформаційні ресурси НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова». **НБ ХНУРЕ** для кращого візуального сприйняття запропонованих тем занять «Основи інформаційної культури» використовувала слайдові презентації, відеоролики, он-лайн сервіси. Усього у **2017** році для студентів молодших курсів за **4-х** годинною програмою було проведено практичних занять - **216** академічних годин. Минулого року була повністю оновлена слайд-лекція «Основи інформаційної культури». Здійснювався тестовий контроль знань, для чого були розроблені тести з восьми питань. Для студентів **ПолтНТУ** в курсі «Основи інформаційної культури» фахівцями **НТБ** прочитано лекцію «Культура академічної доброчесності», яка складалася з **2-х** частин: «Академічна доброчесність. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP)», «Плагіат – порушення академічної доброчесності».

У **НТБ НТУ «ХП»** з **2012** року функціонує проект «Інститут бібліотекаря-куратора», метою якого є прискорення дидактичної адаптації студентів до нових умов навчання. Минулого року **15** бібліотекарів-кураторів опікувалися першокурсниками зі **183** академічних груп, куратори допомагають **1 997** студентам-першокурсникам зорієнтуватися у чисельних ресурсах і послугах бібліотеки та отримати навички пошуку інформації. Для студентів-першокурсників було проведено понад **600** зустрічей і **183** екскурсії бібліотекою.

З метою допомоги при оформленні посилань у наукових роботах за ДСТУ 8302:2015, фахівцями **НБ УПА** у звітному році було розроблено методичні рекомендації «Бібліографічне посилання (загальні правила складання) відповідно до ДСТУ 8302:2015, запровадженого в дію 01.07.2016 : метод. рек. / Укр. інж.-пед. акад. ; уклад С. В. Карпенко. – Харків : УПА, 2017. – 20 с.». На допомогу аспірантам і докторантам, за участю фахівців **НБ НФаУ**, було розроблено «Методичні рекомендації з оформлення дисертаційних робіт здобувачами наукових ступенів доктора наук, доктора філософії (кандидата наук) [Електронний ресурс] / Т. В. Крутький, В. А. Георгіянц, Т. С. Сахарова, О. В. Посилкіна, Н. Є. Бурда, І. В. Орленко, Н. Б. Гавриш, В. В. Хівренко – Харків, 2017. – 42 с. – Режим доступу:

<http://dspace.nuph.edu.ua/handle/123456789/13612>». З метою підвищення інформаційної грамотності науково-педагогічних працівників, майже з кожною кафедрою університету протягом року проводилися тренінги з користування інформаційними та повнотекстовими ресурсами **НБ СНАУ**.

Бібліотеки Об'єднання надавали консультативну підтримку науковцям з питань наукометрії і бібліометрії, здійснювали моніторинг наукового потенціалу та особистого рейтингу вчених в українському індексі наукового цитування, рейтингах міжнародного рівня. Протягом року вони залучали науковців, аспірантів і студентів своїх вишів до методичних семінарів і вебінарів, присвячених роботі з платформою Web of Science, які проводила фахівець з аналітичних ресурсів незалежної компанії Clarivate Analytics. Бібліотека **ВДНЗУ «УМСА»** у звітному році взяла на себе функцію моніторингу наукометричних баз Google Scholar, Web of Science, Scopus з метою відслідковування цитувань авторів – працівників академії, шляху й термінів потрапляння певної статті у профіль автора та до Єдиного міжнародного реєстру вчених ORCID. У грудні для референтів кафедр ХДУХТ фахівцями **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна** було проведено заняття «Наукометрія та Web of Science». Учасники заходу мали можливість зареєструватися у наукометричній базі Web of Science, самостійно попрацювати з цією базою. Фахівцями **бібліотеки імені М. А. Жовтобрюха ПНПУ імені В. Г. Короленка** у науковому сервісі Google Академія були створені бібліометричні профілі наукових видань університету: «Естетика та етика педагогічної дії», «Педагогічні науки», «Рідний край», «Психологія і особистість», «Філологічні науки», «Філософські обрії».

НБ ХНМУ, починаючи з січня минулого року, провела низку семінарів для науковців, аспірантів і студентів «Публікаційна кар'єра науковця: наукометричний підхід». На семінарах були розглянуті питання: наукометричні ресурси у науковій діяльності; науковець і його публікаційна кар'єра: де і як опублікуватися тощо. Протягом року **бібліотекою ХДАК** надавалася консультативно-практична допомога викладачам та науковцям щодо створення та наповнення індивідуальних бібліометричних профілів в Google Scholar. У листопаді у **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна** відбулося заняття для вчених секретарів Вчених рад університету «Доступ до наукометричних баз даних: практичний аспект». **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** було організовано воркшоп «Science for Global Understanding» (Наука для глобального розуміння). Протягом місяця фахівці бібліотеки проводили практичні заняття з науково-педагогічними кадрами університету, навчаючи роботи з ресурсами платформи Web of Science та надавали допомогу в реєстрації ідентифікаторів ученого в Google Scholar, ORCID, Researcher ID, Index Copernicus, Scopus та Re3data.org. Практичні заняття з використання платформи Web of Science у **НБ ХНТУСГ** було проведено заступником директора **НТБ НТУ «ХП»**.

У рамках сприяння проекту академічній доброчесності в Україні (SAIUP), який стартував у **2016** році за ініціативою Американських рад з міжнародної освіти в партнерстві з МОН України за підтримки Посольства США, бібліотеки Об'єднання долучилися до руху з формування академічної доброчесності серед студентів та професорсько-викладацького складу своїх вишів. Бібліотеками проводилися різноманітні заходи, консультації, які висвітлювали питання культури наукових публікацій, етики інтелектуальних запозичень, використання вітчизняних стандартів і міжнародних стилів оформлення бібліографічних посилань.

Минулого року до проекту «Культура академічної доброчесності: роль бібліотек», який було започатковано УБА у **2016** році, за підтримки Посольства США в Україні, приєдналася

НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова. З метою залучення уваги студентів до принципів академічної доброчесності, запобігання проявам шахрайства та плагіату, у читальних залах **НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова** оформлені стенди з наочними матеріалами за даною тематикою, підготовлено і розташовано на сайті бібліотеки презентацію «Культура академічної доброчесності», забезпечено доступ до ПЗ «Etxt Антиплагіат» на комп'ютерах залу інформаційного сервісу. Фахівцями **НБ ХДУХТ** було апробовано антиплагіатну систему Strike Plagiarism, за минулий рік перевірено на плагіат **10** наукових праць, серед них **5** дисертацій, **4** статті і **1** монографія.

Бібліотеки продовжували складати тематичні бібліографічні списки, що мають конкретне читачке призначення. **Бібліотека ХНУМ імені І. П. Котляревського** брала участь у підготовці ювілейного видання «Мала енциклопедія: ХНУМ – **100** років». Фахівцями бібліотеки готувалися пристатейні бібліографічні списки до цього видання.

Продовжували працювати бібліотеки Об'єднання над популяризацією наукового та педагогічного доробку професорсько-викладацького складу своїх вишів. У **2017** році бібліотеками Об'єднання було складено **86** бібліографічних покажчиків і видано **38**, розміщено в електронному середовищі на власних сайтах або сторінках **82** покажчики. Перелік складених бібліографічних покажчиків бібліотеками Об'єднання у **2017** році дивись у додатку № 4. **НТБ ПолтНТУ** розпочато створення біобібліографічних покажчиків, започатковано цикл портретів науковців під назвою «Галерея вчених» (<http://lib.pntu.edu.ua/?load=gallery>).

Як і у минулі роки фахівцями **НТБ НАУ імені М. Є. Жуковського «ХАІ»** проводилася державна реєстрація НДДКР у рамках реєстрації нових наукових тем і звітності за поточними науковими темами.

Бібліотеки вищих вищої освіти Харкова продовжували участь у проектах ХДНБ імені В. Г. Короленка таких, як «Електронний зведений каталог періодичних видань, що надійшли до провідних бібліотек м. Харкова», «Соціальні комунікації: зведений каталог надходжень до бібліотек Харкова», «Метабібліографія Харківщини», «Бібліотечна енциклопедія Харківщини».

На безоплатній основі, доступні всім користувачам, продовжували діяти при бібліотеках **ХНЕУ імені Семена Кузнеця**, **ХНУ імені В. Н. Каразіна** і **ХНУМГ імені О. М. Бекетова** різноманітні інформаційні, навчальні та культурні центри: Центр інноваційних знань Світового банку в Україні; Інформаційні центри Європейського Союзу і «Вікно в Америку»; Бібліотека Українсько-польського культурного центру; Навчальний центр IBM Україна «Розумна комерція»; Кирило-Мефодіївський центр. Впродовж року фонди центрів поповнювалися книгами, періодичними виданнями, публікаціями та матеріалами офіційних установ за їх профілем. Минулого року за сприяння Українсько-польського культурно-освітнього центру та за підтримки Генерального консульства республіки Польща у Харкові у читальному залі **ХНУМГ імені О. М. Бекетова** відкрито «Польський кіноклуб».

Для користувачів Інформаційного центру «Вікно в Америку», який працює за підтримки Посольства США в Україні, на базі **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна**, продовж року працювали розмовні клуби, проводилися різноманітні інформаційні та соціокультурні заходи. У звітному році, новим напрямом роботи центру стали он-лайн заходи. Так, відвідувачі центру мали можливість взяти участь у трансляції skype-зв'язку із американським астронавтом Ренді Бресніком, який перебував на міжнародній космічній станції. Захід було організовано Американським домом у Києві, але взяти участь у трансляції могли всі американські центри України. У Харкові до заходу долучились учасники Public Speaking club, після включення

пройшло обговорення англійською мовою питань, пов'язаних із космосом та наукою. Кількість відвідувань Центру у **2017** році становить майже **35** тисяч осіб.

Соціокультурна діяльність

Важливим напрямом роботи бібліотек Об'єднання у звітному році була соціокультурна діяльність, яка спрямована на проведення різноманітних заходів з популяризації книги та читання, систему заходів з організації різних виставок, творчих зустрічей, на підтримку творчого потенціалу студентів, розширення їх кругозору тощо. Бібліотеками Об'єднання накопичено значний досвід використання традиційних форм цієї роботи. Також, у своїй соціокультурній діяльності книгозбірні використовували такі сучасні форми, як бібліоквести, флешмоби і воркшопи, відкривали бібліохаби, організовували коворкінги. Інформацію про свою соціокультурну діяльність бібліотеки розміщували на власних Web-сайтах, блогах, у соціальних мережах і сторінках газет вищих закладів освіти.

За даними звітів **2017** року кількість книжкових виставок і відкритих переглядів становить **4 295** або **105,7 %** від загальної кількості **2016** року, де експонувалося **105,7** тисяч документів. Бібліотеки Об'єднання приділяли значну увагу заходам, присвяченим патріотичному вихованню студентської молоді, видатним діячам національної науки та культури, державним святкам та іншим пам'ятним датам таким, як День Соборності України, День пам'яті героїв Крут, День українського козацтва, Міжнародний день музеїв, Всесвітній день здоров'я, День української писемності та мови, День науки, День архітектури України, тощо. Книжково-ілюстративні виставки оформлювалися з метою популяризації наукового і педагогічного доробку професорсько-викладацького складу вищих закладів освіти, за темами заходів, які проходили у вишах.

Конкурс читців, присвячений дню народження Т. Г. Шевченка проведено **бібліотекою ХНЕУ імені Семена Кузнеця. НБ ХНМУ** до дня народження Т. Г. Шевченка проведено літературний відеофлешмоб, який представлено на YouTube. Співробітники **НБ ХНМУ** разом із кафедрою української мови, основ психології та педагогіки і студентами вперше організували відеофлешмоб до дня народження Т. Шевченка, читали уривки з вірша Т. Шевченка «І мертвим, і живим...» і представили його на YouTube. У **НБ ХДЗВА**, щоб глибше вивчити Шевченкову літературну спадщину, були розгорнуті книжкові виставки «Вічний як народ» і «Невмируща слава генія Шевченка» на яких представлені книги про життя і творчість поета, твори Шевченка, репродукції його живописних робіт. **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** було підготовлено до дня народження Т. Г. Шевченка, серед них: участь у **Х** Шевченківських читаннях, віртуальний огляд «Шевченкіана у фондах наукової бібліотеки», проведено презентацію книги Г. Г. Демиденка «Думи і шляхи Тараса». Віртуальний тематичний огляд «Тарас Шевченко – художник із душею поета» підготували фахівці **НБ НФаУ**. Цикл заходів «Ми чуємо тебе, Кобзарю, крізь століття...» підготувала **НБ ХНТУСГ**, куди увійшли Шевченківські читання, лекції, година спілкування тощо. До дня народження Т. Г. Шевченка **Фундаментальною бібліотекою ХНАУ імені В. В. Докучаєва** підготовлено і проведено літературний вечір «Єднаймо душі словом Кобзаря», бібліографічний огляд «Портрети Тараса Шевченка»

Указом Президента України **2017** рік було оголошено Роком Японії в Україні. **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна** організовано дві книжково-ілюстративні виставки «Класична японська література» і «Загадкова Японія», **бібліотекою ХНУБА** була організована постійно

діюча книжкова виставка «**2017 рік – Рік Японії в Україні**», підготовлено бібліографічний огляд і бібліографічний покажчик на тему «Усе – про Японію», який розміщено у локальній мережі університету. Значним попитом користувачів **НБ УПА** користувалася книжкова виставки «Феномен японського дива: наука, освіта, виробництво», на сайті було розміщено віртуальну виставку «**2017 – Рік Японії в Україні**». Протягом року діяла виставка-інсталяція «**2017 – Рік Японії в Україні у НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого**, віртуальна виставка «Україна і Японія» була підготовлена **НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова**. **НБ ХДУХТ** створено і розміщено на You Tube – <https://www.youtube.com/watch?v=lFof2FdWpH8> віртуальну виставку «Японская кухня в фонде НБ ХГУПТ», яка присвячена Року Японії в Україні. Книжкові виставки «Країна висхідного сонця» і «Японія і Україна – різні долі, спільні надії», до Року Японії в Україні експонувалися у **НБ ХНТУСГ**. «Країна сонця, що сходить», до Року Японії в Україні **НБ ГНПУ імені Олександра Довженка** проведено День інформації. Тісна співпраця **НТБ НТУ «ХПІ»** і кіностудії «ХПІ-фільм» сприяла успішному розвитку циклу заходів «Кінозустрічі». Наприклад, до Року Японії в Україні «Зірки світового кінематографу Акіро Куросава та Хаяо Міядзаки». Книжково-ілюстративна виставка «Знайомтесь: Японія» діяла у **Фундаментальній бібліотеці ХНАУ імені В. В. Докучаєва**, експонатами якої стали дореволюційні та цінні видання з історії, етнографії, географії і культури Японії, на сайті вищого закладу освіти представлено віртуальний огляд «Гілка сакури».

До **IX міжнародного форуму «Дизайн-освіта 2017»**, який проходив у **ХДАДМ, бібліотекою** було розгорнуто перегляд літератури, на якому були представлені монографії та наукові праці професорсько-викладацького складу та колишніх випускників, чийми здобутками пишається академія. «Науково-методичні праці викладачів і вчених факультетів з економічної освіти Університету (1922-2017 рр.)» такий перегляд літератури було підготовано фахівцями **НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова** до 95-річчя заснування факультету Економіки підприємства. **Бібліотека ПНПУ імені В. Г. Короленка** стала активним учасником **VI Всеукраїнської наукової конференції «Держава і Церква в новітній історії України»**, у рамках якої було проведено «круглий стіл» «Академік В. О. Пащенко та його наукова спадщина (пам'яті вченого: до 70-річчя від дня народження)». До цієї дати було видано друком анотований покажчик книжкової колекції В. О. Пащенко, що знаходиться у фондах бібліотеки ПНПУ імені В. Г. Короленка, який було презентовано на конференції <http://lib.pnpu.edu.ua/novyny/2043-derzhava-i-tserkva-v-novitnij-istoriyi-ukrayini>.

У звітному році **бібліотекою ХНЕУ імені Семена Кузнеця** започатковано новий соціокультурний проект Socium «Library Sloboda», в рамках якого проводилися комплексні заходи: «Дмитро Багалій в колі харківської спільноти», до 160-річчя від дня народження; «Бібліотечні вечорниці», до 295-річного ювілею Г. С. Сковороди тощо. Пройшла презентація книжкової виставки «Козацькі мотиви в українській літературі від І. Котляревського до С. Жадана». Серед відкритих переглядів літератури, які користувалися попитом користувачів **НБ ХНТУСГ** – «Теорія і конструювання сільськогосподарських машин» і «Сучасні технології деревообробки і виробів з деревини».

До Дня вшанування подвигу учасників Революції гідності та увічнення пам'яті Героїв Небесної Сотні для студентів двох факультетів **ХНПУ імені Г. С. Сковороди Науковою бібліотекою** було проведено бесіду з показом слайд-презентації та фільму харківської медіагрупи «Накипело» «Всім загиблим героям Майдану і АТО присвячується». До Дня української писемності та мови у **бібліотеці ХДАК** пройшов літературний фестиваль «Коло творчості», який відкрила директор бібліотеки. Усі бажаючі студенти мали змогу поділитися

своєю творчістю та прочитати вірші. У рамках заходу викладачем кафедри мистецтвознавства, літературознавства та мовознавства була проведена вікторина з української мови, на книжковій виставці, яка працювала у рамках цього заходу, були представлені стародруки з фондів бібліотеки. До Року Української революції **1917-1921** років **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** проведено цикл історико-документальних виставок: «Події та видатні учасники Української революції **1917-1921** років», «Історико-правове значення Універсалів Центральної Ради», «Історія українського парламентаризму», «Знаменна дата в історії українського державотворення». Підготовлено on-line презентацію «Можливості фондів НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого з вивчення державотворчих процесів в Україні». Інтерес користувачів **НБ ХНУРЕ** викликала книжкова виставка Харківський Кобзар Гнат Хоткевич», яка була присвячена ювілею письменника. З нагоди вшанування подвигу учасників Революції Гідності та увічнення пам'яті Героїв Небесної Сотні в **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна** організована постійна книжкова виставка «Герої не вмирають». На виконання Плану заходів, затвердженого Кабінетом Міністрів України від 18.08.2017 р. на 2017-2018 роки, листа Міністерства освіти і науки України щодо вшанування пам'яті жертв геноциду українського народу та у зв'язку з **85-**ми роковинами Голодомору **1932-1933** рр., у **ЦНБ** організовано пересувну книжкову виставку «Свіча пам'яті», яка експонується в усіх читальних залах бібліотеки протягом **2017-2018** навчального року. Експозиція поповнюється новими надходженнями з цієї тематики.

Ось деякі книжково-ілюстративні виставки, які впродовж року експонувалися у бібліотеках Об'єднання і викликали інтерес користувачів:

- «Банки Харкова», книжкова виставка, була організована до Дня банківських працівників у **НТБ ХНЕУ імені Семена Кузнеця**;
- **ФБ ХНАУ імені В. В. Докучаєва** увазі читачів було запропоновано цикл виставок «Минуле аграрної науки»: «Рослинництво», «Ґрунтознавство», «Овочівництво», «Землеробство», «Загальні питання сільського господарства», «Механізація сільськогосподарського виробництва» на яких були представлені «старовинні» книги;
- для учасників **I Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання богослов'я та історії церкви»** (до **1900-**річчя преставлення святого апостола і євангеліста Іоанна Богослова), у холі Архієрейської резиденції Харківської єпархії експонувалася книжкова виставка, яка була організована відділом книжкових пам'яток, цінних видань і рукописів **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна**. На виставці були представлені: книги з бібліотеки митрополита Рязанського і Муромського Стефана Яворського, єпископа Слобідсько-Українського і Харківського Христофора Сулими, харківські журнали XIX ст., що видавалися Єпархією;
- **бібліотекою ХДАДМ**, до **135-**річчя від дня народження М. Л. Бойчука, видатного художника-монументаліста, організовано книжкову виставку «Живе їх вічно молоде мистецтво...»;
- **бібліотекою ХННІ ДВНЗ УБС** організовано книжкову виставку «Фондовий ринок» з нагоди Дня працівників фондового ринку;
- **бібліотека ХНУБА** присвятила три виставки ювілярам університету – Д. Ф. Гончаренку – проректору з науково-педагогічної роботи, Ю. В. Журавльову – декану механіко-технологічного факультету і Ю. М. Шкодовському – ректору ХНУБА;
- **НБ ХДЗВА**, на допомогу навчально-науковому процесу, організовано книжкові виставки «Захворювання опорно-рухової системи», «Селекція в тваринництві», «Ветеринарна вірусологія та мікробіологія» тощо;
- до Міжнародного дня спорту на благо миру і розвитку **бібліотекою ХДАФК** було організовано книжкову виставку «Спорт – посол миру», яка викликала інтерес читачів;

- «Жити. Творити. Світ берегти. Світити людині на цілі світи», під такою назвою була розгорнута у **ХНУ імені В. Н. Каразіна** книжково-ілюстративна виставка, приурочена до святкування 213-ої річниці заснування Каразінського університету та обрання відомого українського поета І. Ф. Драча його Почесним доктором. Книжкова експозиція викликала інтерес присутніх на урочистостях, а І. Ф. Драч висловив співробітникам бібліотеки щирі вдячність за увагу до його творчої діяльності;

- **бібліотекою ХДАК** до Міжнародного дня театру організовано книжково-ілюстративну виставку «І тільки відкриється завіса. Як озивається схвилювано душа. Театр для тих, у кого серце, Де поєдналися і радість і журба».

Особливу увагу відвідувачів культурно-просвітницької виставки «Here I stand – Мартін Лютер, Реформація та її наслідки», що працювала у рамках Тижнів Німеччини в Україні привернули представлені прижиттєві та рідкісні видання діячів Реформації, що зберігаються у фонді книжкових пам'яток **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна**, серед них праці М. Лютера, Ф. Меланхтона і Ж. Кальвіна. Виставка проходила у приміщенні Художньої галереї імені Генріха Семирадського ХНУ імені В. Н. Каразіна з нагоди 500-річчя Реформації. Бібліотекою **ВДНЗУ «УМСА»** проведено просвітницький захід з елементами тренінгу «Щасливий сторітелінг». Презентовано відео-бліц «Сторітерапія від ВДНЗУ «УМСА» – «Лікуємо щастям». Книжкова виставка, яка була присвячена видатному математику, науковому діячу і земляку М. В. Остроградському викликала інтерес користувачів **бібліотеки КрНУ імені Михайла Остроградського**.

Цікавим заходом для студентів стала зустріч з деканом механічного факультету **ХНАДУ** «Історія механічного факультету», яка була проведена **Науковою бібліотекою**. Зустріч студентської молоді із представниками Харківської обласної фундації «Громадська альтернатива» була організована **НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова**. У рамках «ІнклюзіОН 2017: фестиваль безбар'єрної культури» студентам і викладачам університету були презентовані матеріали стосовно спільного життя звичайних людей і людей з обмеженими можливостями у мегаполісі, продемонстровано закордонний досвід із цього приводу.

Серед віртуальних виставок, віртуальних Календарів знаменних і пам'ятних дат, буктрейлерів, електронних презентацій та інших віртуальних інформаційно-бібліотечних продуктів, які отримали чисельні позитивні відгуки, можна назвати:

➤ **НБ ХДЗВА** «Ветеринарно-санітарна експертиза» – знайомить з виданнями, які висвітлюють методи дослідження та ветеринарно-санітарної оцінки продукції тваринництва;

➤ «Юлій Семенович Цауне (1862-1930рр.) – архітектор, художник, педагог» – **бібліотека ХНУБА**;

➤ пізнавальний цикл віртуальних виставок «Твори-ювіляри – 2017», до яких ввійшли твори Лесі Українки, Ліни Костенко, Олеса Гончара, Павла Загребельного, Івана Котляревського, Григорія Квітки-Основ'яненка і Пантелеймона Куліша – **НБ ХНТУСГ**;

➤ цикл персональних книжкових виставок-портретів, присвячених ювілярам ученим-правознавцям харківської правової школи – **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого**;

➤ у рамках «Всеукраїнського тижня права» **НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова** підготовлено і розміщено на каналі YouTube віртуальну виставку «Міжнародний день прав людини»;

➤ **бібліотека ПУЕТ** підготувала і розмістила у соціальних мережах буктрейлер – коротке бібліотечне відео «Книга в кадрі»;

➤ «Харків: історія вулиці Сумської» з серії віртуальних етюдів, яка була представлена на інтернет-платформі EMAZE на сайті **НБ ХНУРЕ**;

➤ віртуальну виставку підготовлено і розміщено на університетському сайті «Історія **ХНУМ імені І. П. Котляревського – 130** років бібліотеці вищого закладу освіти», де розкрито історію виникнення **бібліотеки** консерваторії, представлено палітурки цінних раритетних видань з фонду бібліотеки тощо;

➤ віртуальна прем'єра видання «Краткий минералогический словарь» В. М. Севергіна, із колекції рідкісних видань, було розміщено на веб-сторінці **Фундаментальної бібліотеки ХНАУ імені В. В. Докучаєва**.

Кількість масових заходів, проведених бібліотеками Об'єднання минулого року складає **1 905** заходів, на яких були присутні понад **132** тисячі відвідувачів.

Традиційно в **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна** проходили Дні грецької культури з низкою заходів, у т.ч. круглі столи, презентації книг, лекції, виставки. У травні Надзвичайний і Повноважний Посол Республіки Греції пан Г. Пукамимас взяв участь у відкритті фотовиставки «У війни не дитяче обличчя». Виставку було організовано за ініціативою Федерації грецьких товариств України у взаємодії з маріупольським фотоклубом «Матриця» за підтримки благодійної організації «Фонд Бумбураса». На фотовиставці було представлено **60** робіт маріупольських фотохудожників Юрія Філіна, Олександра Дбайливого, Сергія Орлова і Льва Сандалова. Центральна тема виставки – сприйняття дітьми війни, переживань, дійсності і надій на майбутнє. Збережені дитячі обличчя на тлі зруйнованих від артобстрілів шкіл і будинків, простріляних вікон дають сторонам конфлікту і всім, від кого залежить його вирішення, можливість ще раз задуматися над реальною ціною неоголошеної війни, що розвернулася, і необхідністю її швидкого закінчення. Саме розуміння ціни миру і підштовхнуло авторів до створення цього фотопроєкту.

За сприяння Посольства Швеції в Україні та Шведського Інституту у партнерстві з Національною Асамблеєю людей з інвалідністю України у **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна** експонувалася фотовиставка «РівноДоступність. Жити гідно всупереч долі». Шведсько-українська фотовиставка розповідала про історію чоловіків, жінок, дітей з Швеції та України, які, спираючись на право жити гідно, знайшли свій шлях у житті. Фотовиставка побувала в **15** країнах світу. В Україні виставка була доповнена українськими історіями людей з інвалідністю. Під час відкриття виставки було організовано круглий стіл «Доступність середовища для людей з інвалідністю: шведсько-український досвід».

Одними з улюблених соціокультурних заходів молоді **НБ ХДУХТ** стали інтелектуальні ігри «Європейські перегони» та «Що, де, коли?». Цікавим масовим заходом **НТБ НАУ імені М. Є. Жуковського** минулого року став літературно-музичний вечір «Зустріч з музою», присвячений Всесвітньому дню поезії. Літературно-художній вечір «І доброта, і теплота в материнському серці», який було проведено фахівцями **НБ НФаУ** на честь Дня матері, викликав інтерес як студентів, так і викладачів університету. Ведучі ознайомили присутніх із темою материнства в літературі, музиці, живописі та кіномистецтві. Експонувалися книжкова і фотовиставка, присутні мали можливість подивитися художній фільм «День матері». Традиційно бібліотека **ХНЕУ імені Семена Кузнеця** проводила комплексні соціокультурні заходи «Культурна хвиля бібліотеки ХНЕУ імені С. Кузнеця». Так, у березні, до Міжнародного жіночого дня, було проведено захід «Слобожанський віночок сплетений Лесею Українкою у Харкові».

Як і у минулі роки у бібліотеках працювали різноманітні клуби і студії. Традиційно у **НБ ХНУРЕ** проходили засідання загальноміського молодіжного літературного об'єднання «Осяяння». Ось декілька тематичних засідань клубу **2017** року: Майстри світової літератури, Новорічні маски, Сучасні українські письменники. З метою залучення більшої кількості учасників цих заходів, у звітному році розпочато використання самостійно виготовлених

дизайнерських афіш, які розміщувалися на сайті бібліотеки і у соціальних мережах. Продовжувала свою роботу «Літературна вітальня» у **НТБ НАУ імені М. Є. Жуковського**. Викликали інтерес присутніх засідання, присвячені Шарлю Бодлеру, поетам-шестидесятникам, різдвяним мотивам в літературі тощо. Двічі на рік у **Фундаментальній бібліотеці ХНАУ імені В. В. Докучаєва** проходять засідання краєзнавчого клубу «Криниця духовності», працюють клуби любителів поезії «Поетичні вітражі» і старовинних книг «На скрижалях віків». На базі **НБ ХНТУСГ** працювали краєзнавчо-туристичний клуб «Патріот», читацький дозвілєвий клуб «Слово» і студентський літературно-музичний театр «Джерело». Бібліотека позиціонувала себе як місце цікавих зустрічей і спілкування, як культурний центр.

У Кирило-Мефодієвському центрі, який відкрито у **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна**, планується створити науково-популярний клуб «Слов'янські виміри». Професорсько-викладацьким складом, науковцями, бібліотекарями готуватимуться повідомлення для круглих столів, які будуть присвячені традиціям, культурі, святкам слов'янських країн.

У багатьох бібліотеках Об'єднання популярність серед користувачів здобули вже традиційні полиці для букросингу.

Наукова діяльність. Науково-методична робота

Науково-дослідна робота бібліотек Об'єднання у **2017** році була спрямована на розробку та виконання наукових тем бібліотекознавчої галузі, на підвищення результативності діяльності бібліотек і рішення поставлених завдань, оптимізацію бібліотечних технологій, вдосконалення обслуговування користувачів тощо.

За звітний період бібліотеками Об'єднання підготовлено **290** доповідей і повідомлень, у професіональних періодичних виданнях опубліковано **219** наукових статей з теорії та практики бібліотечної справи. У своїх виступах і публікаціях фахівці бібліотек розглядали актуальні питання діяльності бібліотек вищих навчальних закладів, їх історії, теми рідкісних видань у фондах бібліотек, соціокультурна діяльність тощо.

НТБ ПолтНТУ протягом **2016 – 2017** рр. було проведено дослідження «Історія науково-технічної бібліотеки ПолтНТУ». Вивчалася як історія самої бібліотеки, так і окремі аспекти її діяльності, пов'язані з діяльністю університету. З доповідями, за результатами дослідження, фахівці бібліотеки виступили на інтернет-конференції «Бібліотечні цінності та інтеграція ресурсів у цифровому просторі» (**2017** р., м. Полтава) і Міжнародній науковій конференції «Книга і бібліотека у мистецькому просторі міста» (**2017** р., м. Харків), підготовлено до друку **3** наукові статті. Також здійснено спробу дослідження внеску видатних науковців у розвиток науки, освіти і розбудови університету. За результатами цього дослідження на сайті бібліотеки створено «Галерею вчених», де відображено життєвий шлях, наукові досягнення та бібліографія цих видатних вчених. **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** проводилося дослідження за темою «Концептуальні засади створення електронного науково-освітнього середовища в університетах України», за результатами якого було підготовлено і опубліковано п'ять наукових статей. **Бібліотекою ПУЕТ** у **2017** році проведено дослідження «Якість бібліотечного обслуговування в бібліотеці ПУЕТ». Дослідження було спрямоване на визначення головних завдань, які стоять перед бібліотекою сьогодні, щодо підвищення якості обслуговування користувачів.

26 бібліотек Об'єднання продовжували роботу з фондами рідкісних і цінних видань. Фахівці бібліотек вивчали не тільки бібліографічний опис, а й докладні історико-книгознавчі характеристики кожного екземпляра видання. Минулого року **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** розпочато дослідження фондів рідкісних видань НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого з метою входження до Державного реєстру національного культурного надбання. Це дослідження планується продовжити у **2018** році. Фахівцями відділу рідкісних видань і рукописів проводилися науково-пошукові роботи з метою розширення колекцій «Автографи дореволюційних юристів» і «Рукописні та літографічні твори **XIX** – початку **XX** ст. у фондах НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого». У **2017** році було знайдено два автографи заслуженого професора Варшавського Університету **Ф. І. Леонтовича (1894 р.)** і приват-доцента Харківського Університету **О. Д. Леонтовича (1903 р.)**.

За результатами науково-пошукові роботи фахівець Відділу книжкових пам'яток, цінних видань і рукописів **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна** виступила з доповіддю «Колекція світлин останньої чверті **XIX** – початку **XX** ст. у фондах Центральної наукової бібліотеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна: проблеми вивчення та розкриття» на Всеукраїнській науково-практичній конференції за міжнародною участю «Університетська бібліотека як простір соціокультурної комунікації», яка проходила минулого року у НБ Львівського національного університету імені Івана Франка. У доповіді мова йшла про фотографії, зібрані директором музею витончених мистецтв і старожитностей Харківського університету **Є. К. Редіним**. Передбачається опублікування статті у «Віснику Львівського університету. Серія "Книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології"».

НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова продовжувала брати участь у проєктах університету таких, як «Енциклопедія житлово-комунального господарства». Протягом року були опрацьовані випуски журналу «Городское дело», який видавався у 1909-1918 роках, створено картотеку статей за тематичними напрямками розділів майбутньої енциклопедії, підготовлено біографічні статті. Також фахівці бібліотеки брали участь у проєктах «Спадщина університету: Історія. Наука. Культура. Особистість», «WIKI Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова» тощо. Продовжувалася робота і у власних проєктах бібліотеки: «Видатні вчені Харківського національного університету міського господарства імені Олександра Миколайовича Бекетова у Вікіпедії»; електронних ресурсах «Галерея вчених ХНУМГ імені О. М. Бекетова» і «Спадщина викладачів ХНУМГ імені О. М. Бекетова». За підсумками цієї роботи були підготовлені доповіді на різноманітні конференції, опубліковані статті тощо.

НБ ХНУРЕ проведено локальне дослідження по використанню двох альтернативних пошукових сторінок ЕК. Одна з них – це самостійний сайт «ЕК», друга – інтегрована сторінка сайту. Дослідження проводилося з метою удосконалення інформаційного обслуговування користувачів в сучасних умовах. Проведено анкетування користувачів і проаналізовано отримані статистичні дані. Результати цього дослідження оприлюднені у доповіді фахівців бібліотеки у матеріалах і-конференції бібліотеки.

За результатами багаторічного дослідження джерел інформації про Глухів у фондах НБ ГНПУ імені Олександра Довженка укладено науково-допоміжний бібліографічний показник «Глухів і Глухівщина в історії України : від найдавніших часів до періоду Гетьманщини» (**470** записів).

Минулого року вийшли друком:

✓ «Методичні рекомендації щодо змісту, обсягу та оформлення наукових та навчальних видань / упорядник Т. О. Зінченко; за ред. Г. В. Свириденко; Харківська державна зооветеринарна академія, Наукова бібліотека. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2017. – 34 с. Рекомендації призначені науково-педагогічним працівникам, аспірантам і докторантам закладів вищої освіти **III-IV** рівнів акредитації. У виданні подані рекомендації щодо змісту, обсягу та оформлення наукових та навчальних видань, відповідно до вимог чинних нормативно-правових документів. У цих трьох розділах представлені: наукові та навчальні видання за видами; структура та обсяг наукових та навчальних видань; оформлення списку використаних джерел, посилань та додатків;

✓ «Бібліотека в системе академических ценностей университета : монография / Нар. укр. акад ; под общ. ред. В.И. Астаховой. – Харьков : Изд-во НУА, 2017. – 204 с.» У книзі вперше у вітчизняній науковій літературі піднімаються питання, пов'язані зі змінами місця і ролі сучасної бібліотеки закладу вищої освіти, її функціональних обов'язків і основних напрямків діяльності. Керівники бібліотек найбільших харківських вишів аналізують ситуацію, в якій працюють сьогодні їх підрозділи, узагальнюють накопичений досвід і приходять до єдиного висновку: бібліотека як і раніше виступає найважливішим системоутворюючим елементом всього академічного культурно-освітнього середовища, а вихідною функцією її була і залишається діяльність з формування високоосвіченої, культурної, моральної особистості, просування інформаційної культури.

Бібліотеками Об'єднання у звітному році було проведено **182** науково-практичні конференції, круглі столи і семінари, тренінг, школа-практикум тощо.

Завдяки розвитку Internet-технологій в останні роки кількість відеоконференцій, вебсемінарів, телеконференцій тощо, які проводять бібліотеки Об'єднання, зростає. В умовах нестабільного фінансування бібліотек, їх використання дозволяє більш продуктивно витратити кошти.

У жовтні у **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна** відбулася Міжнародна наукова конференція «Книга і бібліотека в мистецькому просторі міста». Серед організаторів конференції бібліотеки ХНУ імені В. Н. Каразіна, ОНУ імені І. І. Мечникова, **ХНУМ імені І. П. Котляревського**, Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка, Харківська спеціалізована музично-театральна бібліотека імені К. С. Станіславського, ХОВ УБА, Одеська національна наукова бібліотека, Балтійська міжнародна академія (Латвія), Харківський художній музей. У конференції взяли участь **84** особи з Риги (Латвія), Нью-Йорку (США), Дніпра, Києва, Львова, Одеси, Полтави, Тернополя, Харкова, Черкас. Конференція стала важливою подією для фахівців, які займаються організацією, зберіганням та вивченням мистецьких фондів, колекцій та зібрань у бібліотеках, музеях, навчальних закладах, оскільки чи не вперше обговорювалося широке коло питань, які є сьогодні надзвичайно актуальними. Також учасники конференції мали можливість взяти участь у відео-конференції з фахівцями Балтійської міжнародної академії (Рига, Латвія) і у скуре-зустрічі з фахівцем бібліотеки Смітсонівського інституту, США Елізабет Броман, відвідати бібліотеки ХНУ імені В. Н. Каразіна і НЮУ імені Ярослава Мудрого. У рамках культурної програми конференції, її учасники побували на вечорі, присвяченому пам'яті видатної харків'янки, дизайнерки одягу, авторки сценічних костюмів для кіно та балету Варвари Каринської, Художньо-меморіальному музеї Іллі Рєпіна та Художній галереї (м.Чугуїв) тощо.

НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова протягом року проводилися семінари-практикуми з питань впровадження АБІС «Коґна». «Програмне забезпечення з відкритим кодом доступу

АБІС «Коґа», такий семінар пройшов у **березні** для фахівців бібліотек **ХНАДУ, ХДАК, ХНУМ імені І. П. Котляревського, УкрДУЗТ, ХНАУ імені В. В. Докучаєва**. У листопаді семінар-практикум «Створення ЕК у АБІС «Коґа» та БД «Користувачі бібліотеки» проведено для фахівців бібліотеки Харківського торговельно-економічного коледжу Київського національного торговельно-економічного університету. У квітні «Використання дистанційного курсу «Інформаційні ресурси наукової бібліотеки університету» у формуванні інформаційної культури студентів», за такою темою було проведено семінар для фахівців бібліотек Житлово-комунального та Електромеханічного коледжів **ХНУМГ імені О. М. Бекетова**.

У **НБ УПА** у рамках роботи щорічної науково-практичної конференції науково-педагогічних працівників, науковців, аспірантів та співробітників академії працювала окрема секція «Сучасні інформаційно-бібліотечні технології», де було заслухано **8** доповідей. Серед них: «Нові підходи до управління бібліотеками вищих закладів освіти: історія, теорія, практика», «Збереження фондів НБ УПА», «Особистості керівників – залог успішного розвитку бібліотеки». У рамках співпраці **Наукової бібліотеки** з кафедрою історії, правознавства та методики навчання **ГНПУ імені Олександра Довженка**, до Днів науки пройшли краєзнавчі історико-бібліографічні читання «Глухів і Глухівщина на сторінках журналу «Київська старовина», до **135-річчя** від дня заснування часопису, участь в яких взяли бібліотекарі, викладачі та студенти. Серед доповідей, представлених бібліотечними фахівцями: «Київська старовина» – часопис української культурної спадщини (з історії створення журналу)», «Глухів в українських літописах, хроніках та діаріушах (Діаріуші М. Ханенка та Я. Марковича)», «Київська старовина» як навчальне видання на допомогу студентам» тощо.

Традиційно проходили щорічні наради територіальних об'єднань сільськогосподарських бібліотек.

- **1-3 лютого НТБ НТУ «ХПІ»** проведено семінар за темами «Запобігання академічного плагіату» і «Бібліотечна інноватика» в рамках **XIV** Міжнародної методичної школи-семінару «Сучасні педагогічні технології в освіті», який було проведено для бібліотечного загалу, авторів і видавців. У роботі семінарів взяли участь фахівці з бібліотек **ХНПУ імені Г. С. Сковороди, ХДУХТ, ХДАК, ХНУМГ імені О. М. Бекетова, ХНТУСГ** тощо.

- **14-15 березня ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна**, Науково-дослідним, проектно-конструкторським та технологічним інститутом мікрографії (НДІ макрографії), Спеціалізованим Центром БАЛІ і ХДНБ імені В. Г. Короленка проведено Науково-практичний семінар «Збереження та безпека бібліотечних фондів», на якому були присутні **84** особи з Харкова, Києва, Чернівців, Риги (Латвія), **77** з яких отримали сертифікати учасника. У роботі семінару взяли участь представники бібліотек вищих закладів освіти Об'єднання – **ХНУ імені В. Н. Каразіна, ХНУМГ імені О. М. Бекетова, НФаУ, НЮУ імені Ярослава Мудрого, ХНАУ імені В. В. Докучаєва, ХДАДМ, ХНУМ імені І. П. Котляревського, ХДЗВА, ХДАК, НТУ «ХПІ», ХНЕУ імені Семена Кузнеця, ХНУБА, ХДУХТ, ХНТУСГ імені Петра Василенка, УПА, УкрДУЗТ, ХНУРЕ, ХНПУ імені Г. С. Сковороди, ХНАДУ**. У ході заходу відбулася низка професійних майстер-класів, розглядалися актуальні питання збереження та безпеки бібліотечних фондів, підвищення професійного рівня працівників, ознайомлення з сучасними методами зберігання, у тому числі шляхом мікрографії та поцифрування. В рамках семінару було проведено віртуальний круглий стіл «Актуальні

питання збереження документального надбання: питання та відповіді» з заступником директора Академічної бібліотеки Латвійського університету, консультантом ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна з питань дигіталізації рідкісних видань.

- **12 квітня** НТБ ПолтНТУ, на допомогу працівникам бібліотек закладів вищої освіти Полтавського обласного методичного об'єднання, на виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 22 березня 2017 р. № 177 «Про припинення використання Бібліотечно-бібліографічної класифікації та впровадження Універсальної десятикової класифікації», було проведено «круглий стіл» з цього питання – http://lib.pntu.edu.ua/?module=ntb_news*item_545, презентована «Таблиця відповідності індексів ББК і УДК». Після презентації відбулося жваве обговорення питань застосування УДК у бібліотеках.

- **28 квітня** НТБ ПолтНТУ організовано семінар «Роль бібліотеки закладу вищої освіти у формуванні культури академічної доброчесності» для фахівців Полтавського обласного методичного об'єднання бібліотек закладів вищої освіти. На семінарі обговорювалися питання місії бібліотеки щодо формування стійких практик академічної культури та етики користувачів – http://lib.pntu.edu.ua/?module=ntb_news*item_561.

- **У квітні** на базі НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого в межах П'ятої всеукраїнської школи бібліотечного журналіста» відбулася антиконференція «Корпоративне бібліотечне видання: данина моді чи надійний комунікаційний інструмент?» за участю трек-лідера, експерта-керівника прес-служби НБУВ. На зустрічі обговорювалися питання створення й підтримки в активному стані бібліотечного видання. Відбулася презентація видань учасників в форматі «печа-куча», присутні відзначили, що набуті знання будуть застосовувати для створення та просування корпоративних періодичних видань, подкастів, лонгвідів тощо.

- **19 травня** відбувся сумісний захід – засідання Клубу ділового спілкування «Проектна діяльність бібліотеки вищого закладу освіти» колективів бібліотек ХНТУСГ і ХНАУ імені В. В. Докучаєва, де фахівці обмінялися досвідом роботи та напрацьованими надбаннями. Розглядалися питання проектної діяльності бібліотек вишів, забезпечення якості бібліотечних послуг тощо.

- **30 травня** на базі ФБ ХНАУ імені В. В. Докучаєва відбувся сумісний захід з НБ ХНТУСГ, «Сучасні форми реклами книги: буктрейлер, буккросинг, бібліофреш та ін.», де обговорювалися креативні форми роботи сучасних бібліотек.

- **5-10 червня** на сайті НБ ХНУРЕ відбулася інтернет-конференція «Вимірювання в бібліотеках; оцінка ефективності та якості роботи». Для проведення і-конференції було спеціально розроблено модуль на сайті бібліотеки. Тема конференції є важливою і актуальною. Методи оцінки ефективності роботи, розглянуті на конференції, спрямовані на управління якістю в бібліотеках. На і-конференції було представлено 35 доповідей, з них 22 надіслано з бібліотек Харкова, Києва, Луганська, Вінниці, Івано-Франківська, Хмельницького, Дніпра, Миколаєва і кафедр ХНУРЕ, ХНУ імені В. Н. Каразіна і ХДАК. Найбільше доповідей представлено у рубриках «Бібліотечний сервіс» і «Вимірювання та метрика». Всього з червня по грудень зафіксовано 6 599 переглядів сторінок з матеріалами конференції.

- **13 червня** НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого проведено Всеукраїнський круглий стіл «Університетська бібліотека: час змін, трансформацій, нововведень», у якому взяли участь 97 осіб. Серед них, керівники і фахівці університетських бібліотек, викладачі та аспіранти навчальних закладів, фахівці ІТ сфери. Зацікавленість присутніх викликали питання

щодо синергії змін у вищій освіті та у діяльності бібліотек, досвід світових інформаційних трендів Open Science, Open Access, Open Educational, використання архітектурно-ландшафтного устрою бібліотеки як середовища для ефективних науково-освітніх комунікацій.

- **21-22 вересня** у **НБ ХНТУСГ** пройшла Всеукраїнська науково-практична конференція «Бібліотека навчального закладу на новому етапі розвитку соціальних комунікацій». Організаторами якої стали Державна установа «Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих закладів освіти «Агроосвіта», НБ ХНТУСГ і бібліотека Коледжу переробної та харчової промисловості. На конференції було розглянуто комплекс проблем, пов'язаних зі стратегією формування єдиного галузевого всеукраїнського інформаційного ресурсу з питань агропромислового комплексу України та агроосвіти. За результатами обговорення доповідей і виступів учасниками прийнято Рекомендації конференції. У роботі заходу взяли участь близько **50** осіб з бібліотек Києва, Харкова, Сум, Житомира, Глухова, Полтави і Рівно. Учасники конференції отримали сертифікат учасника Науково-методичного центру «Агроосвіта» МОН України.

- **28 вересня** у **НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова** відбулися урочистості з нагоди **95-річчя** заснування бібліотеки. У програмі заходів привітання ректорату і почесних гостей, презентації бібліотечних виставок, презентація історії та діяльності бібліотеки. «Історія Наукової бібліотеки ХНУМГ імені О. М. Бекетова», «Галерея керівників НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова», «Роль Наукової бібліотеки в дослідженнях історії ВНЗ», «Проекти та досягнення колективу НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова», з такими доповідями виступили провідні фахівці бібліотеки. В рамках цього заходу також відбулося нагородження кращих працівників бібліотеки, для гостей проведено екскурсію бібліотекою.

- **10 жовтня** на сайті **НТБ ПолтНТУ** пройшла науково-практична інтернет-конференція «Бібліотечні цінності та інтеграція ресурсів у цифровому просторі». У конференції взяли участь керівники та провідні фахівці бібліотек закладів вищої освіти з Полтави, Харкова, Сум, Кременчука, Канева, ПОУНБ імені І. П. Котляревського, науково-педагогічні працівники кафедри українознавства, культури та документознавства ПолтНТУ. Відбулася скайп-зустріч учасників інтернет-конференції з представниками бібліотек **ХНУ імені В. Н. Каразіна** і **КрНУ**. Представники ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна акцентували увагу на важливості надання бібліотеками доступу до наукових інформаційних ресурсів, у тому числі, Інституційних репозитаріїв. Учасники конференції обговорили питання використання бібліотеками сучасних інформаційних технологій у процесі створення інтегрованих цифрових ресурсів, роль бібліотеки у забезпеченні відкритого доступу до інформації, значення збереження бібліотеками пам'яток культури і надання до них доступу усім бажаючим. За матеріалами конференції вийшов друком збірник «Бібліотечні цінності та інтеграція ресурсів у цифровому просторі», який також представлено на сайті НТБ ПолтНТУ.

- **23-31 жовтня** **НБ ХДУХТ** спільно з факультетом соціальних комунікацій ХДАК, з нагоди **50-річного ювілею** Харківського державного університету харчування та торгівлі, було проведено Всеукраїнську науково-практичну інтернет-конференцію «Інформаційно-бібліотечний сервіс і користувач: новий формат взаємодії». У конференції взяли участь керівники та провідні фахівці бібліотек закладів вищої освіти, публічних бібліотек Харкова і науковці вишів. До оргкомітету надійшло **18** доповідей від фахівців ХДАК, ХДНБ імені В. Г. Короленка, бібліотек **ХДУХТ, ХНТУСГ імені Петра Василенка, ХНУРЕ, ХНМУ, НФаУ, ХНУМГ імені О. М. Бекетова**. У представлених доповідях наголошувалося, що сучасний етап розвитку наукової бібліотеки характеризується зміною пріоритетів її діяльності.

Актуальними у діяльності бібліотек закладів вищої освіти є створення інформаційних продуктів і послуг. Йшла мова також про високий рівень досліджень у бібліотечній галузі сьогодні. За матеріалами конференції вийшов науковий збірник: Інформаційно-бібліотечний сервіс і користувач: новий формат взаємодії : Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція (до 50-річчя заснування Харківського державного університету харчування та торгівлі), 23-31 жовтня 2017 р.: [матеріали] / редкол.: О. І. Черевко [та ін.]. – Х.: ХДУХТ, 2017. – 112 с. З електронною версією збірника можна також ознайомитися у репозитарії.

- **31 жовтня** у **НБ ХНМУ** відбувся круглий стіл «Соціальні медіа для бібліотек: ресурс, сервіс», у якому брали участь понад **70** представників бібліотек різних відомств і форм власності, студенти ХНМУ і ХДАК. За круглим столом у форматі печатки обговорювали питання присутності бібліотек у соціальних медіа, використання їх для роботи з користувачами та професійного розвитку бібліотечних фахівців. Було подано **17** доповідей, у яких прозвучали цікаві та слушні зауваження щодо представництва бібліотек у соціальних мережах, шляхах просування бібліотек в Інтернет, правилах формування контенту, нетикет, та як використовувати соціальні мережі бібліотекарям у власному професійному розвитку, та ще багато іншого. Представлені роботи і презентації доступні у репозитарії ХНМУ за посиланням <http://repo.knmu.edu.ua/>, також вийшла друком збірка матеріалів: Соціальні медіа для бібліотек: середовище, ресурс, сервіс: матеріали круглого столу, Харків, 31 жовтня 2017 року / редкол.: І. В. Киричок, Т. Б. Павленко, Н. Д. Гаєва; Харківський національний медичний університет. – Харків: ХНМУ, 2017. – 100 с. (іл.).

- **16 листопада** **НТБ ПолтНТУ** проведено круглий стіл «Інноваційні форми у віддаленому обслуговуванні користувачів» – http://lib.pntu.edu.ua/?module=ntb_news*item_655. Учасники заходу обговорювали питання забезпечення оперативного і якісного доступу віддалених користувачів до бібліотечних ресурсів, організація доступу до передплачених та ліцензійних ресурсів світового значення, розширення асортименту послуг і сервісів, у тому числі впровадження технологій електронної доставки документів тощо.

- **15 грудня** на базі **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна** відбувся семінар «Актуальні проблеми інформаційно-бібліотечної діяльності у сфері авторського права у правовому полі України», який провів директор Асоціації «Інформатіо-Консорціум» О. Васильєв. На семінарі йшла мова про практичний аналіз організації Інституційного репозитарія навчального закладу, організації публікаційної діяльності науковців. У другій частині семінару присутні мали змогу ознайомитися з презентацією «Платформа наукометричних баз даних EBSCO» у який була розглянута порівняльна характеристика наукових баз даних, можливості інформаційно-наукових та наукометричних досліджень з використанням БД платформи EBSCO тощо. На семінарі були присутні **49** осіб з бібліотек **ХНЕУ, НФаУ, ХНУРЕ, ХНАУ імені В. В. Докучаєва, ХНУМГ імені О. М. Бекетова, ХНМУ, НУЦЗУ, ХНУБА, ХДУХТ, ХНУМ імені І. П. Котляревського, УкрДУЗТ, УПА, ХНТУСГ, НЮУ імені Ярослава Мудрого, ХГПА, ХДЗВА і НТУ «ХП»**.

Харківське зональне методичне об'єднання бібліотек вищих закладів освіти **III-IV** рівнів акредитації – це **35** бібліотек вищів державної форми власності Харківської, Полтавської і Сумської областей. Науково-методичне забезпечення діяльності бібліотек Об'єднання закріплено за **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна**. Бібліотеки **СумДПУ імені А. С. Макаренка і ПолтНТУ** – очолюють обласні бібліотечні об'єднання.

Як методичні центри, ці бібліотеки займалися збором і узагальненням статистичної звітності про діяльність бібліотек методичного об'єднання, узагальненням інформації про їх

діяльність, здійснювали забезпечення організації та проведення заходів з підвищення професійного рівня бібліотечних фахівців, поширенням інновацій у практику роботи бібліотек, займалися консультативною діяльністю, сприяли подальшій координації роботи бібліотек різних відомств і форм власності, інтеграції інформаційних ресурсів тощо.

Упродовж звітнього року науково-методичними центрами Об'єднання готувалися і проводилися різноманітні організаційно-методичні заходи.

ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна проведено два засідання директорів бібліотек закладів вищої освіти Харківського зонального методичного об'єднання. Так, на зборах директорів у лютому заступник директора ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна розповіла присутнім про засідання підкомісії «Бібліотечні технології» науково-методичної комісії з організаційно-методичного забезпечення вищої освіти сектору вищої освіти Науково-методичної ради МОН України. Про питання, які розглядалися на Міжнародній науково-практичній конференції «Бібліотеки вищих навчальних закладів: досвід та перспективи», яка відбулася у жовтні **2016** року на базі НБ імені М. Максимовича КНУ імені Тараса Шевченка, розповіла директор **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна**. Йшла мова також про проведення спільних конференцій і семінарів у поточному році. Присутні були ознайомлені з Наказом Мінфіну України від 13.09.2016 № 818 «Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання» і Наказом ДП «УкрНДНЦ від 22 серпня 2016 року № 244 «Про прийняття національних нормативних документів України, гармонізованих з міжнародними та європейськими нормативними документами, та скасування національних стандартів України». З підсумками конкурсу професійної майстерності «Бібліотекар року – **2016**» ознайомила присутніх Голова журі Журавльова І. К. В зв'язку з кадровими змінами у листопаді на засіданні директорів бібліотек вищих закладів освіти були представлені нові директори бібліотек **ХНТУСГ, УПА і ХНПУ імені Г. С. Сковороди**. «Місце для зустрічей, місце для читання: з досвіду роботи бібліотек м. Кракова, Республіка Польща», з таким повідомленням виступила заступник директора **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна**. Про участь у роботі 24-го Форуму видавців у Львові і VIII Львівського міжнародного бібліотечного форуму (13-16 вересня 2017 р.) розповіли директор **НБ ХНМУ** і завідувач відділу **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна**. Директор **НБ ХНУРЕ** запропонувала на сайтах бібліотек закладів вищої освіти, учасниць проекту «Єдина картка читача бібліотек закладів вищої освіти Харкова», надавати перелік наукових періодичних видань із зазначенням конкретної бібліотеки, яка підписала на поточний рік те чи інше видання. Обговорювалися також терміни подання планово-звітної документації бібліотек Об'єднання, директори бібліотек знайомилися з останніми нормативними документами з бібліотечної справи.

Відбулося засідання журі конкурсу «Бібліотекар року», де були підведені підсумки конкурсу **2017** року.

Також у листопаді пройшло засідання експертної комісії обласного Конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» за номінацією «Директор (завідувач) бібліотеки», організаторами якого є Департамент науки і освіти Харківської облдержадміністрації, Рада ректорів закладів вищої освіти **III-IV** рівнів акредитації Харківського регіону та Рада директорів закладів вищої освіти **I-II** рівнів акредитації. До експертної комісії за цією номінацією увійшли директори бібліотек Об'єднання: голова комісії – Журавльова І. К. – директор **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна**; члени комісії Ніколаєнко Н. М. – директор **НБ ХНТУСГ**; Пасмор Н. П. – директор **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого**; Семененко Л. П. – директор **НТБ НТУ «ХПІ»** і Шикаленко Т. О. – директор **бібліотеки ХДАК**.

Як і в попередні роки з текстом аналітичного огляду і зведеною таблицею основних статистичних показників діяльності бібліотек Харківського зонального методичного об'єднання можна ознайомитися у Електронному архіві **ХНУ імені В. Н. Каразіна**.

НТБ ПолтНТУ протягом року було проведено чотири засідання методичної ради бібліотек Полтавської області, на яких вирішувалися виробничі проблеми, обговорювалися актуальні питання бібліотечної діяльності.

НБ СумДПУ імені А. С. Макаренка, як обласний методичний центр, протягом року здійснювала науковий аналіз та узагальнення статистичних показників діяльності бібліотек. Робота бібліотеки з питань методичного керівництва бібліотеками області була направлена на активну співпрацю бібліотек об'єднання, збагачення один одного новими ідеями, практичним досвідом та розширення перспектив бачення розвитку бібліотек університетів. Протягом року проведено **2** спільні засідання членів методичного об'єднання: семінар-нарада «Інформаційна культура користувачів бібліотек ВНЗ: роль бібліотеки у її формуванні» на базі **НБ СНАУ** та нарада директорів бібліотек на базі **НБ СумДПУ імені А. С. Макаренка**.

ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна, як методичний центр Об'єднання, кожного року, для різних категорій фахівців бібліотек ініціює проведення семінарів-практикумів. Так, минулого року продовжувала свою роботу «Школа методиста» «Library 2 library».

В рамках «Школи методиста» у квітні, на базі **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна**, пройшов науково-методичний семінар «Сучасний стан та перспективи розвитку бібліотек закладів вищої освіти Харківського зонального методичного об'єднання». Семінар було організовано бібліотеками **ХНУ імені В. Н. Каразіна** і **УПА**. Інтерес присутніх викликали виступи директора **НБ УПА** Н. М. Ніколаєнко «Інноваційні технології управління бібліотекою закладу вищої освіти» і заступника директора **ХДНБ імені В. Г. Короленка** Л. В. Глазунової «Польові дослідження українського бібліографа, або як все ж таки оформлювати бібліографічні посилання у наукових публікаціях». Привернула увагу слухачів і презентація видання «Управління процесами та інноваціями: практичні рекомендації для керівників бібліотек вищих закладів освіти з організаційно-управлінської діяльності», з якою виступила заступник директора **НБ УПА**. Це видання було розглянуто і рекомендовано Науково-методичною радою **УПА**. Також для фахівців бібліотек вишів Харкова головний бібліотекар **ХДНБ імені В. Г. Короленка** представив повідомлення «Бібліотечна енциклопедія Харківщини: стан реалізації проекту та рекомендації для авторів статей». Були надані відомості про участь у регіональному проекті бібліотек вишів станом на 01.04.2017 р.: кількість та основні види підготовлених енциклопедичних статей; викладені зауваження з приводу складання статей на основі аналізу відредагованих матеріалів; висловлені пропозиції з удосконалення обробки ілюстративних матеріалів, координації роботи з редагування;

рекомендовано тематику нових статей. У рамках семінару пройшов круглий стіл «Практичне впровадження УДК». Психологічний тренінг «Сучасні психологічні технології у подоланні стресів в умовах інноваційних змін» провели представники кафедри практичної психології УПА. Усього, у заході, взяли участь 75 фахівців з 25 бібліотек закладів вищої освіти і ХДНБ імені В. Г. Короленка.

У жовтні семінар-практикум «Школа методиста» «Library 2 library» відбувся на базі **Фундаментальної бібліотеки ХНАУ імені В. В. Докучасва**, який зібрав 32 особи. З привітанням учасників семінару виступила директор цієї бібліотеки С. О. Довгалюк. Фахівці бібліотек **ХНУ імені В. Н. Каразіна** і **ХНАУ імені В. В. Докучасва**, підготували змістовну програму до цього заходу. В межах роботи семінару фахівці мали змогу ознайомитися з презентацією завідувача

сектора рідкісних і цінних видань **ФБ ХНАУ імені В. В. Докучасва** «Бібліографічні покажчики як засіб популяризації книжкових скарбів бібліотеки». Провідні фахівці бібліотек **ХНУ імені В. Н. Каразіна**, **ХНМУ**, **ХНТУСГ** і **ХТЕІ КНТЕУ** розповіли присутнім про роботу бібліотек Кракова і Лодзі, Республіки Польща і Центру імені Митрополита Андрея Шептицького Українського

католицького університету. У програмі семінару також обговорювалися підсумки роботи бібліотек Об'єднання у 2016 році, останні нормативні документи, які стосуються роботи бібліотек. Ці заходи, як і завжди, сприяли підвищенню і розвитку професійного рівня бібліотечних фахівців.

Протягом року велася сторінка Об'єднання «Бібліотеки закладів вищої освіти», що розташована на сайті **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна**.

Базою виробничої практики для студентів вищих закладів освіти минулого року стали такі бібліотеки, як **УПА**, **НЮУ імені Ярослава Мудрого**, **ХДУХТ**, **ХНУМГ імені О. М. Бекетова**, **НТУ «ХП»**, **ХДАК** тощо.

Професійний розвиток бібліотечного персоналу

Діяльність бібліотек Об'єднання протягом року була спрямована на активізацію роботи по забезпеченню професійного розвитку свого персоналу, перебудову професійного мислення, розвиток творчої ініціативи, яке складалося з зовнішніх і внутрішньобібліотечних заходів. У бібліотеках Об'єднання продовжували працювати професійні клуби, так, у **ФБ ХНАУ імені В. В. Докучасва** працювала «Школа молодого спеціаліста-бібліотекаря». У рамках школи

проводилися лекційні теоретичні заняття, тренінги-практикуми, ділові ігри тощо, які були розраховані на молодший та середній персонал бібліотеки.

У березні-квітні на курсах підвищення кваліфікації бібліотечних фахівців, які мають вищу освіту, у ХДАК пройшли навчання **40** фахівців **НТБ НТУ «ХП»**. Усі вони отримали свідоцтва державного зразка про підвищення кваліфікації за спеціальністю **029** «Інформаційна, бібліотечна і архівна справа», галузь знань **02** «Культура і мистецтво» (**48** аудиторних годин та **42** години самостійної роботи).

У жовтні-листопаді (**48** аудиторних годин та **42** години самостійної роботи) свідоцтва державного зразка про підвищення кваліфікації за спеціальністю **029** «Інформаційна, бібліотечна і архівна справа», галузь знань **02** «Культура і мистецтво» про підвищення кваліфікації з особливостей впровадження універсальної десятикової класифікації отримали **14** фахівців **НБ ХНМУ** і представники бібліотек **ХНУ імені В. Н. Каразіна** – **3**, **ХНАУ імені В. В. Докучаєва** – **1**, **ХДАК** – **3**, **УПА** – **2**, **ХГПА** – **2**, **НАУ імені М. Є. Жуковського «ХАІ»** – **3**, **НЮУ імені Ярослава Мудрого** – **2**, **НУЦЗУ** – **2**, **НФаУ** – **3**, **ХНУМ імені І. П. Котляревського** – **4** і **ХНТУСГ** – **2**.

Директор **НБ НФаУ** підвищила кваліфікацію в навчально-науковому Інституті магістерської підготовки та післядипломної освіти за програмою «Інформаційні та комунікативні технології дистанційного навчання: e-Tutor» і отримала свідоцтво державного зразка.

У **НБ ХНУРЕ**, з метою підвищення кваліфікації свого персоналу, продовжено серію практикумів, майстер-класів, лекцій і тренінгів з питань психології спілкування осіб під час роботи: «Врегулювання міжособистісних конфліктів»; «Розвиток лідерських якостей» і «Покращення взаємодії в групі». Теоретичні та практичні заняття проводилися із залученням викладачів кафедри філософії університету і фахівця **ХДНБ імені В. Г. Короленка**.

Упродовж року персонал бібліотек Об'єднання залучався до різноманітних конференцій, теоретичних і практичних семінарів, майстер-класів, круглих столів тощо. Такі заходи сприяли розширенню професійних зв'язків, підвищенню активності науково-дослідної і науково-методичної діяльності бібліотек. В зв'язку з розвитком Інтернет-технологій багато фахівців бібліотек Об'єднання підвищували свою кваліфікацію, навчаючись на дистанційних курсах, брали участь у тренінгах і онлайн-семінарах, по їх закінченні отримали сертифікати. Ось декілька прикладів:

✓ Координатор центру «Вікно в Америку» **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна** минулого року взяла участь у дводенному семінарі «The English for Media Literacy Massive Online Open Course (MOOC)», що відбувався у Києві на базі Американського дому. Також вона з **2** по **4** березня брала участь у тренінгу, метою якого був обмін інформацією та найкращими практиками, які сприятимуть розвитку американських центрів. За його результатами фахівець отримала сертифікат, що вказує на успішну участь у програмі семінару. Тренінг відбувся у культурному центрі «America House Kyiv», відкритому Посольством США в Україні;

✓ **22 лютого 8** фахівців **НТБ НТУ «ХП»** брали участь у вебінарі «Сервіси «Library Publishing» в університетських бібліотеках світу та України», який було проведено директором Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту;

✓ **14-18 березня** фахівець **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна** брала участь у роботі школи-семінару (workshop) «Цифрові бібліотеки/Оцифровка культурної спадщини». Семінар було організовано Познанським суперкомп'ютерним та мережевим центром (PSNC), Республіка Польща, де учасники мали змогу ознайомитися з організаційною моделлю цифрових бібліотек та правовими аспектами цих утворень, як здійснюється on-line доступ

користувачів до оцифрованих зразків культурної спадщини та довгострокове зберігання даних. Також було розглянуто питання співробітництва з загальноєвропейською цифровою бібліотекою «Europeana». В рамках семінару пройшла екскурсія до лабораторій PSNC, де учасники мали змогу оцінити роботу сучасною копіювальною техніки, зокрема книжкових сканерів Bookeye-4 та Treventus ScanRobot 2.0 MDS;

✓ **20 квітня** фахівець **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна** брала участь у конференції "Академічна доброчесність: практики українських ВНЗ", яка пройшла на базі НТБ КПІ імені Ігоря Сікорського за Проектом Американської Ради з міжнародної освіти: ASTR/ACCEL–сприяння академічній доброчесності в Україні, де працівник бібліотеки виступила з доповіддю «Інформаційна грамотність - складова академічної культури»;

✓ **14-20 травня** свідоцтво про підвищення кваліфікації отримала фахівець **НБ ХНТУСГ** мережі бібліотек науково-дослідних установ НААН та аграрних закладів освіти **I-IV** рівнів акредитації МОН України;

✓ **16-19 травня** на базі Центру «Вікно в Америку» Полтавської ОУНБ імені І. Котляревського пройшов семінар «Інформаційно-просвітницька діяльність в центрах “Вікно в Америку” в Україні», в якому взяли участь понад **60** бібліотечних працівників — директори та керівники центрів “Вікно в Америку” з **29** бібліотек України. Семінар відбувався за сприяння Посольства США в Україні. Організаторами семінару стали також фахівці Асоціації «Інформатіо-Консорціум». Одна із сесій семінару була присвячена академічній доброчесності та кампанії боротьби із плагіатом. На панельній презентації «Центри «Вікно в Америку» в університетських бібліотеках реалізують проект з академічної доброчесності» виступили директор і керівник Центру «Вікно в Америку» **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна**;

✓ **18-19 травня** відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція за міжнародною участю «Університетська бібліотека як простір соціокультурної комунікації», яка проходила у НБ Львівського національного університету імені Івана Франка. З доповіддю «Колекція світлин останньої чверті XIX – початку XX ст. у фондах ЦНБ Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна: проблеми вивчення та розкриття» на конференції виступила фахівець **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна**;

✓ **18-19 травня** фахівці таких бібліотек, як **НТУ «ХПІ»**, **ХНУ імені В. Н. Каразіна**, **ХНУМГ імені О. М. Бекетова** взяли участь у Міжнародній науково-практичній конференції «Інформаційний простір бібліотеки», яка відбулася у НТБ Національного університету «Львівська політехніка» і отримали сертифікат учасника. Співорганізатором конференції виступила **НТБ НТУ «ХПІ»**. Представили свої доповіді на конференції фахівці Харківського методичного Об'єднання з бібліотек **НТУ «ХПІ»** – «Інформаційні ресурси бібліотеки як джерело підвищення іміджу та рейтингів університету» і **ХНУ імені В. Н. Каразіна** – «Оцифрування газетного фонду: перший досвід ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна» і «Електронна бібліотека ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна»;

✓ **23 травня** заступник директора **НТБ НТУ «ХПІ»** взяла участь і виступила з доповіддю «Визначення стилю автора для виявлення плагіату в академічному середовищі» на **19-тій Міжнародній науково-технічній конференції SAIT 2017**», у НТУУ «КПІ»;

✓ **23 травня** для колективу **НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова** директором центру доуніверситетської освіти і кар'єри університету було проведено тренінг-семінар «Ефективна команда», який став продовженням заходу «Мотивація і робота в команді», проведеного у **2016** році. Під час семінару фахівці бібліотеки прослухали лекцію «Команда мрії: етапи формування команди», взяли участь у груповій дискусії «Емоційна компетентність у командній роботі»

тощо. На завершення семінару було проведено тестування учасників «Командні ролі» з метою визначення лідерів в колективі;

✓ **31 травня** відбулася скайп-зустріч працівників **ХНУ імені В. Н. Каразіна** і Балтійської міжнародної академії за темою «Реальність минулого: культурні місця пам'яті», у який взяла участь фахівець **ЦНБ**;

✓ **19-21 червня** фахівці бібліотек **ХНУ імені В. Н. Каразіна**, **НЮУ імені Ярослава Мудрого**, **ХДЗВА**, **УПА**, **СумДУ**, **ХНУБА**, **ПолтНТУ** тощо взяли участь у II Міжнародній науково-практичній конференції «Бібліотеки вищих навчальних закладів: досвід та перспективи», яка проходила у **НБ ОНУ імені І. І. Мечникова** з нагоди її **200-річчя**. Організатори конференції **НБ ОНУ імені І. І. Мечникова** і **НБ імені М. Максимовича КНУ імені Тараса Шевченка**. З доповідями «Nihil desperari: практика використання комплексного методу маркетингових комунікацій на прикладі університетської бібліотеки» та «Творча тетрада академічної доброчесності університету: погляд бібліотекаря» виступили представники **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна**, також було представлено доповідь представника **НБ УПА «Інноваційні технології управління бібліотекою ВНЗ»**;

✓ **23 червня** у **ХДНБ імені В. Г. Короленка** пройшов науково-практичний семінар «Впровадження УДК у практику роботи наукових та публічних бібліотек, участь у якому взяли фахівці з бібліотеки **ХНПУ імені Г. С. Сковороди**;

✓ **3-7 липня** фахівець **НБ ХНТУСГ** пройшла стажування у Лодзинському технічному університеті і отримала сертифікат;

✓ **3-7 липня** у V Всеукраїнській школі адвокації для бібліотекарів «Адвокація в стилі Еко» взяла участь фахівець **ХНУМГ імені О. М. Бекетова** і отримала сертифікат про навчання. Школа проходила у м. Заліщики Тернопільської області за підтримки **УБА**;

✓ **13-16 вересня** фахівці бібліотек Об'єднання взяли участь у VIII Львівському міжнародному бібліотечному форумі;

✓ **22-28 серпня** з метою ознайомлення з досвідом роботи університетських бібліотек, у межах проекту «Полоністика у фондах бібліотеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна», три фахівці **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна** відвідали м. Краків, Республіка Польща. Вони мали можливість ознайомитися з роботою бібліотеки Папського університету Іоанна Павла II, бібліотеки Ягеллонського університету, Воєводської публічної бібліотеки Кракова і бібліотеки факультету фізики, астрономії та прикладної інформатики Ягеллонського університету. Під час екскурсій представники **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна** ознайомилися з історією цих бібліотек, структурою, організацією обслуговування читачів і організацією бібліотечного простору, особливостями роботи з бібліотечними фондами. Значну допомогу у реалізації програми відрядження було надано фахівцем Інституту польської бібліографії імені К. Естрейхера при Ягеллонському університеті. У ході консультації були обговорені питання бібліографічного характеру, пов'язані із підготовкою покажчика польської книги XIX–поч. XX ст. у фондах **ЦНБ**. Під час зустрічі з заступником директора бібліотеки Ягеллонського університету обговорювалися можливі напрямки співпраці бібліотек Каразінського та Ягеллонського університетів;

✓ **14 – 15 вересня** директор **НТБ ПолтНТУ Сидоренко В. О.** взяла участь у роботі Міжнародного конгресу Національної бібліотеки Білорусі «500 лет белорусского книгопечатания», де виступила з доповіддю «Беларусистика в фондах Научно-технической библиотеки Полтавского национального технического университета имени Юрия Кондратюка»;

✓ **19-20 вересня** учасником Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Тенденції розвитку сучасної вузівської бібліотеки: реалії та перспективи» став фахівець **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна**, який отримав іменний сертифікат учасника. Конференцію було приурочено до **165-ої** річниці від дня заснування Наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

✓ **3-5 жовтня** у НБУВ проходила Міжнародна наукова конференція під назвою «Бібліотека. Наука. Комунікація. Стратегічні завдання розвитку наукових бібліотек», учасниками якої стали фахівці **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна**. На семінарі «Збереження бібліотечних фондів: традиції, інновації, перспективи», який пройшов в рамках цього заходу, була представлена доповідь директора бібліотеки і його заступника «Збереження і забезпечення належного функціонування унікальних фондів: харківський досвід»;

✓ **5 жовтня** фахівці **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** брали участь у Круглому столі «Політика академічної доброчесності: досвід університетів ЄС та США» у рамках **I** Харківського міжнародного юридичного Форуму «Право та проблеми сталого розвитку в глобалізованому світі»;

✓ **13 жовтня** у науково-практичному семінарі «Теоретичні і практичні засади реставрації–консервації рідкісних видань», який пройшов у відділі реставрації та консервації рідкісних видань Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника, за напрямками: рідкісні видання, проблеми їх реставрації–консервації; дослідження пам'яток писемності та друку в процесі їх реставрації; теорія і практика збереження матеріальних носіїв інформації. У семінарі брали участь два фахівці **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна**. З доповіддю «Попередні дослідження одного османського дефтера **XVI** ст. із зібрання ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна» виступила реставратор ЦНБ;

✓ **7 листопада** у семінарі «Можливості платформи Scopus для науковця, викладача, адміністратора» який відбувся у Державній науково-технічній бібліотеці України, м. Київ взяли участь три фахівці **бібліотеки ПНПУ імені В. Г. Короленка**;

✓ **11-12 грудня** учасниками Міжнародного науково-практичного семінару «Стратегії розвитку бібліотек: від ідеї до втілення» стали фахівці бібліотек **ХНУ імені В. Н. Каразіна** і **ХНТУСГ**. Організатори семінару – Науково-технічна бібліотека імені Г. І. Денисенка НТУУ КПІ імені Ігоря Сікорського та УБА, офіційний партнер - Goethe-Institut в Україні. На семінарі з доповіддю "Провайдинг інноваційної діяльності в бібліотеках вищих навчальних закладів" виступила директор **НБ ХНТУСГ**.

Протягом року персонал багатьох бібліотек Об'єднання брав участь у чотиригодинних онлайн-семінарах по ресурсам Clarivate Analytics для наукових досліджень за темами «Пошук і аналіз наукових журналів з імпаکت-фактором (Journal Citation Reports)», «Основні вимоги до публікації в міжнародних журналах», «Аналітичні можливості Web of Science» тощо. Учасники цих семінарів отримали іменні сертифікати. Фахівці бібліотек **ХНУРЕ** і **НЮУ імені Ярослава Мудрого** брали участь у авторському вебінарі Т. Колеснікової, директора бібліотеки Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна «Сервіси «Library Publishing» в університетських бібліотеках світу та України».

Працівники бібліотек методичного об'єднання Харкова, як завжди, відвідували заходи ХДНБ імені В. Г. Короленка та Харківського обласного відділення УБА. Такі, як День фахівця «Новини бібліотечної справи», щорічний науково-історичний семінар «Бібліотека у контексті сучасного історичного бібліотекознавства», цього року приурочений до **160-річчя** від дня народження Д. І. Багалія. У листопаді пройшла чотириденна Четверта регіональна школа

бібліотечного журналіста. Традиційною складовою навчання бібліотекарів-журналістів Четвертої регіональної школи бібліотечного журналіста стали тренінги, робота в творчих групах і експериментальній лабораторії, майстер-класи від провідних фахівців України, у якій також брали участь фахівці методичного об'єднання бібліотек вищих закладів освіти Харкова і отримали сертифікати. ХДНБ імені В. Г. Короленка спільно з Академією «Основа» проводилися майстер-класи за темами: створення нотаток у Фейсбуці, лонгрід: створення і використання в навчальному процесі; сервіси для створення «живих» книг; сервіси для створення сторітеллінгу; віртуальні екскурсії. Фахівці бібліотек Об'єднання приймали участь і у XX міжнародній науково-практичній конференції «Короленківські читання 2017» за темою «Бібліотеки, архіви, музеї: динамічний розвиток і пошук нових форматів». Конференція пройшла за такими напрямками роботи: інтелектуальне партнерство бібліотек, архівів, музеїв, проектна діяльність; інтелектуальна власність, авторське право, практики вирішення проблем; актуальні питання роботи з бібліотечними та музейними колекціями документних пам'яток. Фахівці бібліотек вищів виступили на конференції з повідомленнями і доповідями. Представники бібліотек вищих закладів освіти також брали участь у науково-практичному семінарі з циклу «Впровадження Універсальної десятикової класифікації (УДК) в практику роботи наукових публічних бібліотек».

Бібліотеки і надалі планують проведення заходів з внутрішньобібліотечного підвищення кваліфікації фахівців за напрямками діяльності бібліотек і вищих закладів освіти, участь у науково-практичних конференціях, семінарах і круглих столах з питань сучасних проблем бібліотечної справи.

Автоматизація бібліотечно-бібліографічних процесів

Основним завданням бібліотек у справі автоматизації бібліотечно-бібліографічних процесів було адміністрування комплексних інформаційних систем бібліотек, удосконалення технологічного забезпечення, розробка засобів використання Web-технологій, технічний супровід баз даних тощо. Особлива увага приділялась впровадженню технологій віртуалізації обслуговування користувачів та розробці лінгвістичного забезпечення з метою створення засад для комфортного пошуку інформації.

Кількість комп'ютерної техніки у бібліотеках Об'єднання на **01.01.2018** року становить **1 873** одиниці, у тому числі **59** серверів, або **115,3 %** у порівнянні з **2016** роком. Однак, треба відзначити, що комп'ютерний парк у деяких бібліотеках потребує оновлення. У **31** бібліотеці функціонувала бездротова локальна мережа WI-FI. **21** одиниця комп'ютерної техніки була отримана бібліотеками в дар від читачів і доброчинних організацій на суму **668 519** грн.

З технічних причин майже два місяці не працював сервер **бібліотеки ХДАК**, де розміщено електронний каталог. В зв'язку з атакою вірусу на Україні з ладу було виведено комп'ютерні системи **бібліотеки ХННІ ДВНЗ «УБС»**, тому статистичні дані роботи не надано.

У більшості бібліотек Об'єднання сайти мають тримовні інтерфейси, які мають різний обсяг наповнення інформацією.

НТБ НТУ «ХПІ» здійснено перехід на нову версію системи «ІРБІС64» з 2014.1 на 2016.1 з відновленням індивідуальних змін у системі та БД. Для стабілізації роботи системи:

- упроваджено новий технологічний процес з архівування інформації про книговидачі та відвідування за попередні роки окремою БД «RDR_ARCH» системи САБ «ІРБІС-64»;

- налаштовано роботу клієнтських АРМів Irbis64 через проксі-сервер на окремих АРМах (ГАК, Always64), та на одному з абонементів вебпроксі електронного каталогу.

Для відображення перекладу контенту сайту у CMS Drupal **НТБ НТУ «ХП»** минулого року встановлено та налаштовано модуль «Views translation», оновлено програмне забезпечення Moodle сайту системи дистанційного навчання до версії **3.3.1**.

Установлено пакет відкритого програмного забезпечення DSpace, з метою створення інституційного репозитарію у **НАУ імені М. Є. Жуковського «ХАІ»** – eKhAIRep. Фахівці бібліотеки продовжували розробку власних технологічних рішень, у тому числі на платформі АБІС «УФД/Бібліотека» – створення власного кабінету, стабілізації роботи сайту для ефективного пошуку документів у електронному каталозі тощо. Також, минулого року було проведено проектування адаптивного веб-дизайн сайту, що забезпечує правильне відображення сайту на різних пристроях, можливість перегляду pdf-документів безпосередньо на сайті із застосуванням інтерактивної оболонки "книга", у тому числі для мобільних пристроїв тощо. Здійснено установку **8** додаткових маршрутизаторів, що поліпшить якість обслуговування користувачів.

Минулого року фахівці **НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова**, що були зареєстровані в Office365, активно використовували його можливості у своїй роботі. Зокрема, фахівці бібліотеки користувалися корпоративною поштою, хмарним сховищем OneDrive, Microsoft Office Online останньої версії тощо. Також, минулого року у **НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова** здійснено встановлення операційної системи Debian Stretch, оновлення операційної системи Debian Wheezy на Jessie у залі інформаційного сервісу. Відповідно до потреб іноземних студентів бібліотеки ПУЕТ у електронному читальному залі на комп'ютерах встановлено адаптований інтерфейс офісних програм. З метою підтримки у робочому стані ПК у **НБ ХНТУСГ** виконувалися такі роботи, як налаштування сервера під інституційний репозитарій, налаштування резервного копіювання мережевого сховища, чистка мережевого сховища тощо. У **ФБ ХНАУ імені В. В. Докучаєва** минулого року створено БД «Книгозабезпеченість». **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** здійснено перехід на нову версію **6.2 Dspace** Інституційного репозитарію eNULAIR.

НБ ХНУРЕ встановлена нова версія АБІС «УФД/Бібліотека» **2.4.26**. Для бібліотеки **ВДНЗУ «УМСА»** придбано нове програмне забезпечення IRBIS-64. На Раді **Фундаментальної бібліотеки ХНАУ імені В. В. Докучаєва** прийнято рішення про перехід на АБІС Koha. Розпочато роботу з конвертації записів із CDS/ISIS до АБІС Koha. **НТБ НТУ «ХП»** здійснено перехід на нову версію **2016.1** системи САБ «Irbis64».

Одним з основних каналів забезпечення вільного доступу до електронних інформаційних ресурсів є web-сайт бібліотеки, або сторінка на сайті вишу. Власні web-сайти, сторінки на сайтах вищих закладів освіти, або блоги мають всі бібліотеки Об'єднання, за виключенням **НТБ УкрДУЗТ**, сайт якої протягом звітного року оновлювався.

Кількість звернень до web-сайтів або сторінок, що розміщені на сайтах вищих закладів освіти, становить майже **3 137** тисяч звернень, однак **9** бібліотек Об'єднання з **35** не мають змоги надати відомості про кількість звернень, в зв'язку з відсутністю лічильників, тому таку цифру звернень в цілому у Об'єднанні не можна вважати коректною.

Бібліотеки продовжували підтримку та розробку окремих елементів та власних web-сайтів або сторінок на сайтах вищих закладів освіти. Протягом року у бібліотеках розроблялися інструкції для персоналу, який відповідає за наповнення сайту і сторінок, розташованих на сайтах вищих закладів освіти. Сайти багатьох бібліотек Об'єднання, таких, як **НТУ «ХП»**,

ХНУРЕ, ХНУМГ імені О. М. Бекетова, НУЦЗУ, ПУЕТ, УкрДУЗТ, ХНТУСГ, ХГПА, ХДАДМ, НАУ імені М. Є. Жуковського «ХАІ», ХНАДУ, ХДАК, УМСА, ХДУХТ оптимізовані для мобільних пристроїв. QR-код, код швидкого реагування, з 2017 року почали використовувати бібліотеки **ПолтНТУ** і **ПУЕТ**. У полі зору **НБ ХНТУСГ** протягом року знаходилися питання розробки засобів лінгвістичного забезпечення для підготовки баз даних та організації пошуку інформації, удосконалення та модернізації веб-сайту бібліотеки, адаптація ПЗ DSpace для створення репозитарію університету тощо.

До нової web-сторінки **НБ ХДУХТ**, яку було перероблено наприкінці 2016 року і представлено на Web-сайті університету, підготовлені нові рубрики «Наукові заходи», «Виховна робота», «Віртуальні виставки» «Бібліографічні посібники» тощо. **НБ ХНУРЕ** продовжувала розробку окремих елементів сайту. Так, минулого року було розроблено модуль інтернет-конференції бібліотеки, розроблена та впроваджена система публікацій та керування окремих компонентів документа (сканів) з системи УФД до Інтегрованого каталогу сайту, внесені зміни до процесу масової видачі літератури. Минулого року розпочала діяти на сторінці **Фундаментальної бібліотеки** сайту **ХНАУ імені В. В. Докучаєв** нова рубрика «Події». Бібліотекою **ПУЕТ** в межах краєзнавчого проекту «Пізнай свій рідний край» на сайті бібліотеки створено розділ «Моя рідна Полтавщина».

Бібліотеками планується подальше формування інформаційного простору своїх бібліотек.

Управління. Робота з персоналом

Протягом року керівництво закладів вищої освіти приділяло увагу стану роботи своїх бібліотек. На засіданнях учених і методичних рад закладів вищої освіти розглядалися питання взаємодії вишів і бібліотек в освітньому процесі. Так:

- на засіданні Вченої ради **ХНАДУ** директор **Наукової бібліотеки** виступила з доповіддю «Стан та завдання щодо розвитку електронної бібліотеки та електронного архіву **ХНАДУ**»;
- на засіданні Вченої ради **НАУ імені М. Є. Жуковського «ХАІ»** директор **НТБ** виступила з доповіддю про підсумки роботи бібліотеки за п'ять років «Стан і перспективи розвитку інформаційно-бібліотечного забезпечення навчально-виховної та науково-дослідної діяльності **НАУ імені М. Є. Жуковського «ХАІ»**»;
- на засіданні Методичної ради **ХДАДМ** було заслухано звіт про роботу **бібліотеки**;
- протягом року двічі на Вченій раді **ХНУ імені В. Н. Каразіна** розглядалися питання, пов'язані з інституційним репозитарієм. На цих засіданнях керівництво **ЦНБ** виступило з доповідями «Електронні архіви **ЦНБ**: перспективи розвитку» у квітні і «Про стан наповнення репозитарію університету авторефератами дисертацій, дисертаціями на здобуття наукових ступенів та кваліфікаційними випускними роботами» у листопаді.

З метою вдосконалення своєї діяльності у **НТБ НАУ імені М. Є. Жуковського «ХАІ»** проводився перегляд організаційних документів бібліотеки у відповідності до вимог ISO 9001 і ДСТУ ISO 9001, в зв'язку з тим, що університет пройшов сертифікацію системи менеджменту якості. Серед них: положення про структурні підрозділи бібліотеки; положення про проведення атестації працівників НТБ; інструкції з охорони праці для працівників бібліотеки і при роботі на персональних електронно-обчислювальних машинах тощо.

Продовж року на засіданнях дорадчих органів бібліотек Об'єднання у **2017** році розглядалися питання впровадження сучасних технологій, питання комплектування, обліку і інвентаризації фондів бібліотек, виконання планових завдань, затверджувалися нормативні і технологічні документи.

Протягом **2017** року **НТБ НТУ «ХП»** було розроблено і підготовлено до розгляду методичною радою проекти нормативно-технологічних документів. Серед них, норми часу на процеси у відділі електронних ресурсів, що не регламентовані типовими нормами, положення про роботу з дарами, наукову роботу, паспорт бібліотеки і декілька технологічних інструкцій, таких, як авторитетний файл «Індивідуальні автори» на базі АБІС «ІРБІС» для електронного каталогу бібліотеки, порядок та технологія реєстрації віддалених користувачів, реєстрація вчених на платформі Web of Science тощо.

У звітному році у **НТБ НАУ імені М. Є. Жуковського "ХАІ"** було проведено чергову атестацію персоналу, відповідно до «Положення про порядок проведення атестації працівників НТБ НАУ імені М. Є. Жуковського "ХАІ"». Також атестацію персоналу минулого року було проведено у **НТБ НТУ «ХП»** і **ХНТУСГ**.

Бібліотеки Об'єднання протягом року брали активну участь у різноманітних бібліотечних проектах. Серед них: «Наукова періодика України» та «Система реферування української наукової літератури» НБУВ; «Зведена БД збірників наукових праць з питань педагогіки та психології» і «Галузевої реферативної БД» ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського; «Ірбіс-корпорація» тощо. Брили участь бібліотеки і у міжнародних ефективних корпоративних проектах, таких, як Загальноєвропейська цифрова бібліотека «Europeana» і Світова цифрова бібліотека (англ. World Digital Library), у корпоративних проектах ННМБУ, науковому корпоративному проекті «Книжкові пам'ятки України» НБУВ. Продовжувалася робота бібліотек у проектах **ЦНБ ХНУ імені В.Н. Каразіна** – «eScriptorium - архів рідкісних видань і рукописів для науки та освіти» і «Єдина картка читача бібліотек вищих закладів освіти м. Харкова», у проектах **ХДНБ імені В. Г. Короленка**.

Колективи бібліотек брали участь у конкурсах професійної майстерності, за результатами своєї роботи нагороджувалися почесними нагородами. Так, у конкурсі бібліотечних інтернет-сайтів, який проводить УБА спільно з Міністерством культури України, переможцем у **2017** році у номінації «Кращий сайт бібліотеки вищого навчального закладу» стала **НБ ХНУРЕ** (<http://lib.nure.ua/>). Грамотою УБА у **2017** році за створення сучасного бібліотечного простору для забезпечення інформаційно-освітнього процесу нагороджено **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого**. У Всеукраїнському конкурсі фотографій "Родзинки бібліотечної професії, який було проведено Молодіжною секцією УБА, бібліограф 1-ї категорії **Зарвирог І. П. НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** увійшла у п'ятірку переможців.

Бібліотеки Об'єднання Харкова з нагоди Всеукраїнського дня бібліотек отримали подяки від Управління культури і туризму Харківської обласної державної адміністрації за участь в обласній соціально-культурній акції – великому флешмобі «Молодь читає – Харківщина процвітає». Урочистості пройшли у центрі міста за підтримки Управління культури і туризму Харківської обласної державної адміністрації та Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації у новому форматі, його учасниками стали студенти **26** вищих навчальних закладів міста та представники бібліотек різних систем, які одночасно читали книжки.

Минулого року пам'ятними ювілейними медалями «**100** років Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН» рішенням Президії Національної академії аграрних наук України нагороджено директорів **Фундаментальної бібліотеки ХНАУ імені**

В. В. Докучаєв Довгалиук **С. О.** і директора **Наукової бібліотеки Сумського національного аграрного університету Комликову Г. І.**

Дипломом лауреата **II** Міжнародного фестивалю контенту оцифрованого надбання – «ДІГІТАЛІ-ФЕСТ-2017» нагороджено проект ресурсу **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна** «eScriptorium - архів рідкісних видань і рукописів для науки та освіти». Фестиваль проходив у форматі **V** щорічного міжнародного науково-практичного семінару «Оцифроване надбання: збереження, доступ, репрезентація». Директор **Журавльова І. К.** отримала подяку за активну участь і підтримку цього заходу.

За високий рівень професійної компетенції та організацію Всеукраїнської науково-практичної конференції «Бібліотека навчального закладу на новому етапі розвитку соціальних комунікацій» директор **НБ ХНТУСГ Ніколаєнко Н. М.** отримала подяку від Науково-методичного центру інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта».

Переможцями дев'ятнадцятого щорічного обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» у номінації «Директор (завідувач) бібліотеки» стала **Грищенко Т. Б.** - директор **НБ ХНУРЕ**. Дипломантом конкурсу – **Самойлова С. Б.**, директор бібліотеки Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

Почесною грамотою Харківської міської ради нагороджено **Пасмор Н. П.**, директора **НБ НІОУ імені Ярослава Мудрого**.

За креативність, творчий підхід до бібліотечної справи, бездоганне відношення до Книги голова Харківського зонального методичного об'єднання бібліотек вищих закладів освіти **III-IV** рівнів акредитації **І. К. Журавльова** вручила Грамоту та пам'ятний знак «БІБЛІОПАНІ» **Березюк Н. М.**, головному бібліографу **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна**.

Грамотою **XXVI** Міжнародного огляду-конкурсу дипломних проектів випускників архітектурних і дизайнерських вищих шкіл, що пройшов у Інституті архітектури, будівництва і туризму Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу за дослідження та збереження історичної спадщини нагороджено фахівця **НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова** **Балишеву О. М.**

У бібліотеках Об'єднання триває професійний конкурс «**Бібліотекар року**». На звання «**Бібліотекар року – 2017**» у звітному році претендували **14** фахівців з **6** бібліотек методичного об'єднання, це працівники бібліотек **ХНМУ, НФаУ, ХНУРЕ, КЗ «ХГПА» Харківської обласної ради, ХДУХТ, НАУ імені М. Є. Жуковського «ХАІ».**

Фінансову підтримку конкурсу у звітному році здійснювали Товариство з обмеженою відповідальністю «Передплатна агенція «Меркурій Інформ» і Фізична особа – підприємець **ДОБРЯКОВА Н. В.**

За підсумками журі Конкурсу за особистий внесок у бібліотечну справу, диплом «**Бібліотекар року**» отримали **Аврамова І. П.**, завідувач науково-бібліографічного відділу **Наукової бібліотеки Харківського національного університету радіоелектроніки** і **Хівренко В. В.**, завідувач інформаційно-бібліографічного відділу **Наукової бібліотеки Національного фармацевтичного університету.**

Лауреатами конкурсу у номінаціях стали:

✓ за кращу публікацію – **Павленко Т. Б.**, заступник директора з інформаційних технологій **Наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету**, за

статтю «Цифрова репрезентація книжкових пам'яток: підходи та шляхи реалізації», яку було опубліковано у журналі «Бібліотечний форум: історія, теорія і практика», 2017. – № 1. – С. 11-13.;

✓ за морально-етичне виховання студентської молоді – **Українська С. М.**, завідувач сектора культурно-просвітницької роботи **Наукової бібліотеки Національного фармацевтичного університету**, за цикл заходів, присвячених Дню матері, високий рівень підготовки літературно-художнього вечора «І доброта і теплота у материнському серці»;

✓ за кращі віртуальні інформаційні ресурси з пропаганди читання – **Чернишенко Н. П.**, провідний бібліотекар відділу обслуговування та збереження фонду **бібліотеки Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради**, за створення іміджевих віртуальних інформаційних продуктів з пропаганди читання, які стали в нагоді фахівцям бібліотечної справи, організаторам виховних заходів для молоді;

✓ за розробку та впровадження заходів з підвищення інформаційної культури користувачів – **Влащенко Л. Г.**, заступник директора і **Золотухін А. А.**, старший оператор ЕОМ **Наукової бібліотеки Харківського національного університету радіоелектроніки**, за інформаційне наповнення і дизайн Довідника першокурсника – інформаційного щорічного електронного флеш-видання, яке розраховано на студентів першого курсу університету;

за кращий бібліографічний показник галузевого спрямування – **Ларіна А. В.**, заступник директора і **Швецова К. П.**, завідувач інформаційно-бібліографічного відділу **Наукової бібліотеки Харківського державного університету харчування та торгівлі**, за бібліографічний показник «Літопис дисертацій Харківського державного університету харчування та торгівлі (1967 – 2016)»;

✓ за кращий масовий захід – **Ткачук Ю. В.**, головний бібліотекар і **Хорунжа О. В.**, завідувач відділу обслуговування художньою літературою **Науково-технічної бібліотеки Національного аерокосмічного університету імені М. Є. Жуковського**, за організацію літературно-поетичного вечора «Зустріч з музою», присвяченого Всесвітньому дню поезії;

✓ за кращий біобібліографічний показник – **Хівренко В. В.**, завідувач інформаційно-бібліографічного відділу, **Лазоренко І. М.**, завідувач сектора інформаційно-бібліографічного обслуговування **Наукової бібліотеки Національного фармацевтичного університету**, за біобібліографічний показник із серії «Вчені фармації»;

✓ за вагомий внесок у бібліографічну справу – **Олійник І. В.**, учений секретар, **Гресь В. С.**, головний бібліограф **Науково-технічної бібліотеки Національного аерокосмічного університету імені М. Є. Жуковського**, за біобібліографічний збірник «Академік Г. Ф. Проскура».

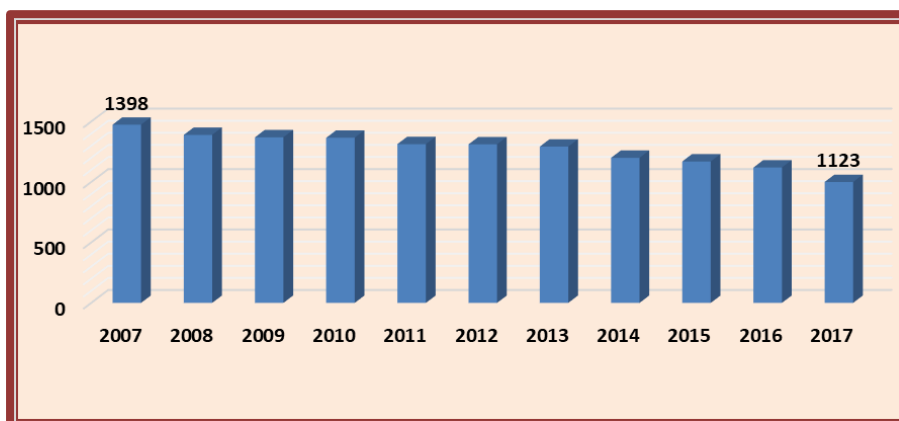

Конкурс професійної майстерності спрямований на стимулювання розвитку бібліотечної професії, виявлення і розповсюдження інноваційних форм роботи бібліотек, обмін передовим досвідом. Урочистості, присвячені нагородженню переможців конкурсу «Бібліотекар року», відбулися у лютому, на засіданні директорів бібліотек Об'єднання.

Загальна кількість бібліотечного персоналу Об'єднання за минулий рік становить **1 123** особи, з них майже

50,9 % фахівців з спеціальною освітою. Сьогодні турбує кадрова ситуація, яка склалася у деяких бібліотеках Об'єднання. Спостерігається подальше необґрунтоване скорочення бібліотечного персоналу.

Діаграма № 7
Бібліотечний персонал

Кількісний склад у порівнянні з **2016** роком зменшився на **55** одиниць. Суттєве скорочення бібліотечного персоналу відбулося у таких бібліотеках, як **НБ УПА**, на **13** осіб, у структурі залишилося три відділи, замість п'яти, що

спричинило зміну групи за оплатою праці, і структура, і штатні нормативи не відповідають типовій структурі та типовим штатним нормативам, затвердженим Наказом МОН України у **2012** році. Також було проведено скорочення штату на **10,5** одиниць, і у **бібліотеці імені М. А. Жовтобрюха ПНПУ імені В. Г. Короленка**. На «Діаграмі № 7 Бібліотечний персонал» представлено скорочення бібліотечного персоналу за останні **10** років.

- організаційні зміни:
 - назву **Наукова бібліотека Національного технічного університету «ХП»**, змінено на **Науково-технічна бібліотека Національного технічного університету «ХП»**.
- кадрові зміни:
 - директором **Наукової бібліотеки Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка** призначено **Наталію Миколаївну Ніколаєнко**;
 - директором **Наукової бібліотеки Української інженерно-педагогічної академії** призначено **Світлану Володимирівну Карпенко**;

➤ директором **Наукової бібліотеки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди** призначено **Олену Геннадіївну Коробкіну**;

➤ **Ольгу Борисівну Боровик**, директора бібліотеки **ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»**, у зв'язку із закінченням терміну дії Контракту на посаді директора переобрано на наступний термін.

- структурні зміни:

➤ у зв'язку зі скороченням бібліотечного персоналу у структурі **НБ УПА** сформовано три відділи: відділ наукового формування, опрацювання, каталогізації і зберігання бібліотечно-інформаційних ресурсів; відділ обслуговування і відділ наукової інформаційно-бібліографічної діяльності з сектором автоматизації і комп'ютерного забезпечення;

➤ у структурі **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** сформовано абонемент художньої літератури. Реорганізована структура відділу інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення, куди увійшли сектори: комп'ютерного забезпечення; підтримки автоматизованої бібліотечної системи та програмного забезпечення; наукометричного та бібліометричного аналізу;

➤ бібліотеці **ВДНЗУ «УМСА»** передано 2 електронні зали, які функціонують і як читальні зали, і як зали відпрацювання пропущених занять;

➤ з метою оптимізації роботи **бібліотеки імені М. А. Жовтобрюха ПНПУ імені В. Г. Короленка**, проведено реорганізацію бібліотеки. Проведено скорочення штату на **10,5** одиниць, сформовано п'ять відділів: відділ комплектування, наукового опрацювання документів та зберігання фондів із секторами: сектор наукового опрацювання та каталогізації документів; сектор зберігання фондів та списання документів; відділ інформаційно-комунікаційних технологій та комп'ютерного забезпечення із сектором мультимедійного обслуговування; відділ науково-методичної та культурно-просвітницької роботи із секторами: сектор інновацій та підтримки наукових досліджень; сектор культурно-просвітницької роботи; науково-бібліографічний відділ із сектором наукової бібліографії та інформаційно-бібліографічного обслуговування; відділ обслуговування науковою та навчальною літературою із секторами: сектор галузевих читальних залів; сектор абонементів наукової та навчальної літератури; сектор читального залу періодичних видань; сектор рідкісних видань та неопублікованих документів.

Колектив **НТБ НАУ імені М. С. Жуковського «ХАІ»** зайняв **1** місце в номінації «Кращий адміністративний підрозділ Університету» в огляді-конкурсі з охорони праці який було організовано профспілковим комітетом працівників університету.

Підвищенню загальнокультурного рівня фахівців бібліотек сприяли відвідування культурно-масових заходів, які проводилися іншими бібліотеками, відвідування театрів, музеїв, галерей, екскурсій визначними місцями України.

Колектив **НБ ХДЗВА**, в рамках святкування Всеукраїнського дня бібліотек, за сприяння профспілки академії, відвідав місто Полтаву та завітав у невеличкий історико-культурний комплекс – Проні, прославлений **М. В. Гоголем** у своїх знаменитих «Вечорах на хуторі біля Диканьки», ознайомився з історичними місцями Полтави – знаменитою Круглою площею, Державним історико-культурним заповідником «Поле Полтавської битви», Полтавським краєзнавчим музеєм, Музеєм дальньої авіації тощо. Особливо запам'яталася колективу **бібліотеки ХНУБА** виставка японських гравюр і репродукції японських фотографій початку **XX** століття, яка була організована на честь **25-річчя** встановлення дипломатичних відносин між Україною та Японією, що проходила у Пархомівському художньому музеї імені

А. Ф. Луцьова в рамках фестивалю «Перлини Слобожанщини: Пархомівка – світові шедеври». До свята Всеукраїнського дня бібліотек колектив **НБ ХНУРЕ** відвідав м. Миргород Полтавської області. З нагоди святкування Всеукраїнського дня бібліотек колектив **НТБ НАУ імені М. С. Жуковського «ХАІ»** відвідав будинок-музей І. Рєпіна і Художньо-меморіальний музей І. Ю. Рєпіна у м. Чугуєві.

Персонал бібліотек Об'єднання протягом року брав участь у різноманітних виставках. Так, фахівці **НБ НФаУ** брали участь у обласному галузевому конкурсі образотворчого мистецтва «Поезія мольберту - 2017», який, з метою стимулювання творчої активності працівників медичної галузі, організує обласний комітет профспілки працівників охорони здоров'я. Друге місце у номінації «Графіка» цього конкурсу посіла провідний бібліотекар бібліотеки. У **НТБ ПолтНТУ** було організовано персональну виставку головного бібліотекаря «Диво з аркуша паперу. Модульне орігамі». «Талановите поруч» така виставка робіт за номінаціями «Колючі радощі», «Техніка орігамі», «В'язання гачком» тощо відбулася в рамках святкування Дня **ХНУРЕ**, у якій активну участь брали працівники **Наукової бібліотеки**.

Організація зв'язків з громадськістю і створення позитивного іміджу бібліотеки

Бібліотеки Об'єднання протягом року приділяли значну увагу формуванню своєї репутації серед користувачів, формуванню позитивного іміджу бібліотек. З цією метою персонал бібліотек приділяв увагу рекламі послуг бібліотеки, власним Web-сайтам і блогам, організації бібліотечного простору, його оформленню, принципам професійної етики тощо.

Як інформаційно-культурні центри, бібліотеки Об'єднання, з метою створення свого позитивного іміджу, організовували образотворчі виставки, фотовиставки, виставки декоративно-прикладного мистецтва. Так, наприклад, минулого року у холі **НТБ ПолтНТУ** було організовано фотозону «Полтава – місто студентів». Протягом року **НТБ НТУ «ХПІ»** було організовано 11 образотворчих і 4 фотовиставки, серед них «Чугуїв в топографічних планах та архітектурних кресленнях Українського військового поселення I половини XIX століття» з фондів Художньо-меморіального музею І. Ю. Рєпіна. Це другий спільний проект бібліотеки і музею. Виставка «Зібрання творів. Живопис Вадима Колтуна», українського живописця, випускника НТУ «ХПІ» 1989 року. Наприкінці минулого року у одному з читальних залів **Фундаментальної бібліотеки ХНАУ імені В. В. Докучаєва** експонувалася виставка робіт харківського художника О. Ф. Колесника, яка користувалася увагою користувачів. На виставці були представлені пейзажі, портрети і натюрморти.

З метою більш активного спілкування з інтернет-спільнотою, для реклами архіву віртуальних ресурсів, розташованих на сайті **НБ ХНТУСГ**, минулого року запроваджено новий сервіс «Календарний кошик», де представлені її віртуальні експозиції. Задля інформування користувачів про культурні події, на сайті **НТБ НТУ «ХПІ»** створено розділи «Заходи в бібліотеці» та інтерактивний довідник «Харківські афіши», які постійно оновлюються. Протягом року бібліотеки активно використовували QR-код, що сприяло рекламі бібліотек і вищих закладів освіти. Минулого року **НБ СумДПУ імені А. С. Макаренка** розроблено логотип книгозбірні.

Бібліотеки Об'єднання продовжували використовувати соціальні мережі як інструмент поширення інформації про бібліотеку, просування бібліотечних послуг, отримання нової аудиторії користувачів тощо. Власні сторінки у соціальних мережах таких, як Facebook,

Twitter, Instagram, Pinterest має більшість бібліотек Об'єднання. Свої канали на YouTube мають бібліотеки **ХНАДУ**, **ХНУМГ імені О. М. Бекетова**, **НТУ «ХП»** тощо. У звітному році канал на YouTube було створено **НБ ХНМУ**, свою офіційну сторінку у мережі Facebook відкрила **Фундаментальна бібліотека ХНАУ імені В. В. Докучаєва**. **НТБ НТУ «ХП»** минулого року створено проект одномовної сторінки в Wikipedia та розміщено текстову інформацію, фото та посилання на зовнішні ресурси.

Бібліотеки продовжували створювати такі веб-ресурси, як електронні газети і бюлетені, що сприяло рекламі бібліотек, залученню нових користувачів. На сайті **НБ ХНУРЕ** минулого року були представлені два випуски електронної газети «Техпоbooka», де надано відомості про створення найбільшої в світі випробувальної станції технології зв'язку п'ятого покоління 5G у Китаї, про літературну карту, на якій кожна країна представлена найвідомішою або найважливішою книгою місцевого автора тощо. У рубриці «Библиотечная сокровищница: по страницам редких и ценных изданий» бюлетеню «Бібліотерапевт» **НБ ХНМУ** розміщено у декількох номерах звітнього року статтю: Спогади старого лікаря Д. А. Сібілева, надруковану у **1894** році на сторінках щотижневої медичної газети. Назва публікації «Воспоминания старого врача. Экзамен для поступления в Харьковский университет. Медицинский факультет и его профессора с **1838** по **1845** г. Институт казеннокоштных воспитанников», яка пригорнула увагу читачів. Електронний бюлетень «Невичерпний скарб» продовжували створювати фахівці **НБ ХНПУ імені Г. С. Сковороди**, який у **2017** році було представлено в Інтернет. У бюлетені можна знайти статті, присвячені **150**-річчю від дня народження Марії Склодовської –Кюрі, **125**-річчю від дня народження Марини Іванівни Цвєтаєвою, виданням професорсько-викладацького складу університету тощо. Бібліотекою **ВДНЗУ «УМСА»** на своєму блозі у звітному році розпочато випуск віртуального бюлетеня «Гідні визнання».

Створенню позитивного іміджу бібліотек Об'єднання сприяли різноманітні благодійні акції. З **2016** року продовжує діяти благодійний проект «Світ у дитячих долоньках», координатором якого є **НБ ХНМУ**. Місія проекту – залучення небайдужих людей до допомоги в організації дозвілля дітей, які потребують особливої уваги, в першу чергу, пацієнтів онкологічних відділень дитячих лікарень і вихованців дитячих будинків Харкова. Минулого року **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** і **ФБ ХНАУ імені В. В. Докучаєва** приєдналися до участі у цьому проекті. Працівники **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** також взяли участь у благодійному ярмарку, кошти від якого було передано на лікування студентки університету і надання допомоги дітям-сиротам і дітям, які залишилися без батьківського піклування Люботинського обласного інтернату.

Колектив **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна** отримав подяку від ректора університету за благодійний внесок у зведення скульптурної композиції видатному українському діячеві освіти і культури, письменникові та перекладачеві, класику української літератури, ректору Харківського університету (**1841 - 1849**) Петру Гулаку-Артемівському.

Створенню і підтримці позитивного іміджу бібліотек, її рекламі сприяла екскурсійна діяльність бібліотек. Наприклад, в зв'язку з відкриттям нового приміщення **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого**, за минулий рік для студентів і гостей університету було проведено **92** екскурсії, які відвідали **3200** осіб.

Такі заходи сприяли формування позитивної репутації серед користувачів бібліотек Об'єднання.

Матеріально-технічна база бібліотек

Протягом звітного року у ряді бібліотек Об'єднання, незважаючи на проблеми фінансування, керівництво закладів вищої освіти віднайшло можливість для покращання умов роботи і зберігання фондів бібліотек – забезпечувався нормальний температурний режим, проводився ремонт приміщень, приділялася увага модернізації бібліотечного простору, забезпеченню своїх бібліотек технічними засобами. Площа бібліотечних приміщень на **01.01.2018** року становить **81 714 м²**, більш, ніж на **3** тисячі м² збільшилася площа для обслуговування користувачів і становить **29 430 м²**.

У березні минулого року було відкрито навчально-бібліотечний комплекс **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого**. Площа бібліотечних приміщень зросла на **9.618,4 м²** і становить майже **12.337 м²**. Кількість місць для читачів зросла на **519** і становить **1.400**. Зовнішній вигляд будівлі відрізняється оригінальним дизайном – являє собою відкриту книгу. «Корінець» цієї книги атріум, який з'єднує читальні зали та абонементи, що робить відвідування бібліотеки простим і приємним. У бібліотеці створені сучасні комфортні умови для роботи студентів і викладачів: у читальних залах і на абонементах організовано відкритий доступ до фондів; кімнати для індивідуальної й групової роботи користувачів; автоматизоване обслуговування; функціонує Wi-Fi тощо.

Загальна площа приміщень **НБ УПА** з бібліотекою інститутів академії (мм. Бахмут, Слов'янськ і Стаханов) за минулий рік зменшилася на **253,8 м²** і складає **2 399,3 м²**, з них **898 м²** – площа приміщень бібліотеки СтахННГіОТ, яка опинилася на тимчасово окупованій території. Площі приміщень бібліотеки ННППІ м. Слов'янськ поступово ремонтуються після бойових дій, які відбулися у місті у **2014** році. З метою покращення умов для користувачів і бібліотекарів, за ініціативи ректорату УПА Наукова бібліотека у звітному році отримала відремонтоване приміщення читального залу. Персоналом бібліотеки проведено передислокацію фонду читального залу у інше приміщення – більш, ніж **9** тисяч примірників. У деяких приміщеннях бібліотеки здійснено ремонт системи освітлення із заміною світильників нового покоління. Усі ці заходи сприяли покращенню умов обслуговування користувачів і вдосконалення сервісних послуг бібліотеки. Протягом року незначно змінилися площі бібліотек **ХДУХТ, УПА, УМСА**.

Минулого року у **НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова** організовано **20** робочих місць у одному з читальних залів, які були обладнані ноутбуками і розетками, однак, **20** читальних місць у читальному залі гуртожитку було ліквідовано. Один з читальних залів Наукової бібліотеки університету обладнано мультимедійної установкою Logitech Multimedia Speaker-00154. У бібліотеці **ПУЕТ** організовані і розміщені біля абонементів виставки-вітрини нової літератури, з QR-кодами анотацій. **НБ ХНУРЕ** виділені кошти на придбання нових бібліотечних стелажів для фонду відкритого доступу.

У **НБ ГНПУ імені Олександра Довженка** у звітному році суттєво поліпшено матеріально-технічну базу бібліотеки, зокрема проведено утеплення фасаду бібліотечного корпусу, заміну вікон у читальних залах. Завдяки цим заходам поліпшився температурний режим у бібліотечних приміщеннях. Здійснена закупівля **50 м²** плитки для проведення ремонту підлоги в приміщенні коридору бібліотеки **СумДПУ імені А. С. Макаренка**. Також здійснено ремонт системи освітлення із заміною світильників нового покоління у деяких бібліотечних приміщеннях, проведені технічні роботи та встановлена настінна телекомунікаційна шафа й switch на **28** портів для модернізації та оновлення локальної мережі бібліотеки з можливістю підключення нової комп'ютерної техніки.

За даними звітів здійснювалися поточні та капітальні ремонти приміщень бібліотек. Протягом звітного року у приміщеннях **НБ ХДЗВА** було проведено ремонтні роботи електромережі, встановлені енергозберігаючі лампи. Проведено заміну двох радіаторів центрального опалення і водостік для даху у **бібліотеці ХДАДМ**. У **НТБ НАУ імені М. Є. Жуковського «ХАІ»** було проведено заміну **12** вікон, проведено ремонт загального читального залу і службових приміщень, бібліотека отримала піаніно «Україна». У книгосховищі одного з абонементів **НБ ХНТУСГ** було замінено **2** вікна. У **ФБ ХНАУ імені В. В. Докучаєва** проведено ряд заходів з метою поліпшення опалення службових приміщень бібліотеки та основного книгосховища.

Фонд **НБ ХДЗВА** розташовано у непристосованих приміщеннях, так абонементи навчальної і художньої літератури, частина основного книгосховища знаходяться у цокольному приміщенні. Залишаються не відремонтовані приміщення книгосховищ двох читальних залів у **НБ ХНПУ імені Г. С. Сковороди**.

Капітального ремонту приміщень потребують бібліотеки **ХДУХТ, ХНУ імені В. Н. Каразіна, НТУ «ХП», НАУ імені М. Є. Жуковського «ХАІ», ХНПУ імені Г. С. Сковороди, ХДАК, ХДЗВА, ХДАДМ, ПНПУ імені В. Г. Короленка, ПДАА, КрНУ імені Михайла Остроградського, ХНАУ імені В. В. Докучаєва, СумДПУ імені А. С. Макаренка**, перебувають у аварійному стані приміщення бібліотек **ХДУХТ, ХНУ імені В. Н. Каразіна і НТУ «ХП»**.

У звітному році відбулося збільшення посадкових місць в читальних залах на **471** місце. Загальна кількість посадкових місць в читальних залах станом на **01.01.2018** р. становить **11 632**.

У бібліотеках підтримувався належний санітарний стан фондів і приміщень. У полі зору бібліотек знаходилися питання створення оптимального режиму зберігання фондів, що відповідає державним стандартам. Персонал бібліотек дотримувався правил техніки безпеки, протипожежної та електробезпеки, регулярно проводилася інвентаризація матеріальних цінностей, бібліотеки одержували проїзні квитки на міський транспорт для службових поїздок.

За даними звітів загальна кількість персональних комп'ютерів зросла на **15 %** і становить **1 873**, у тому числі **59** серверів. Кількість копіювально-множної техніки на кінець **2017** року збільшилася на **13** і становить **518** одиниць.

Бібліотеки Об'єднання планують подальший розвиток і вдосконалення свого матеріально-технічного забезпечення – створення умов для збереження книжково-журнальних фондів, покращення умов праці у бібліотеках і оснащення сучасною комп'ютерною та оргтехнікою.

Нове у роботі бібліотек

Книгозбірні Об'єднання протягом звітного року працювали над створенням умов для комфортного обслуговування користувачів, підвищенням читацької активності, з цією метою бібліотеки вдосконалювали структуру своїх бібліотек, використовували сучасні методи управління персоналом, займалися підвищенням його професійного рівня тощо. У **2017** році:

- у березні відкрилося нове приміщення **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** – навчально-бібліотечний комплекс;

- **НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова** уклала угоду про офіційне партнерство з УБА;
- **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна** – за сприяння Посольства Болгарії в Україні відкрито Кирило-Мефодіївський центр з читальним залом літератури іноземними мовами;
- **ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна** – укладено робочу угоду про співпрацю з Центральною бібліотекою АН Болгарії, з метою надання інформаційної підтримки у здійсненні спільних наукових і культурних проєктів двох країн;
- Бібліотеками Об'єднання розпочата робота з переходу до систематизації усіх нових надходжень за таблицями Універсальної десятикової класифікації (УДК);
- **НБ ХНТУСГ** долучилася до проєкту «Українська наукова» Інституту проблем реєстрації інформації НАН України спільно з НБУВ, по формуванню реферативної бази даних та випуску тематичних серій Українського реферативного журналу «Джерело»;
- **Бібліотекою ХНУМ імені І. П. Котляревського** завершено інвентаризацію бібліотечного фонду;
- у електронному читальному залі **НБ ХНУРЕ** встановлено прилад для читачів з вадами зору;
- отримали можливість користуватися наукометричною БД Scopus строком на 12 місяців, серед них: **ХНУ імені В. Н. Каразіна; НАУ імені М. Є. Жуковського «ХАІ»; НТУ «ХП»; СумДУ; ХНАДУ; ХНУРЕ; КрНУ імені Михайла Остроградського; ХНУМГ імені О. М. Бекетова; ХНУБА; УПА; ПНПУ імені В. Г. Короленка і СНАУ.**
- отримали доступ до Web of Science з листопада 2017 року: **ХНУ імені В. Н. Каразіна; НАУ імені М. Є. Жуковського «ХАІ»; СумДУ; НЮУ імені Ярослава Мудрого; ХНАДУ; ХНУРЕ; КрНУ імені Михайла Остроградського; ХНПУ імені Г. С. Сковороди; ХНЕУ імені Семена Кузнеця; ХНТУСГ імені Петра Василенка і ПДАА.**
- електронний каталог:
 - ✓ **НБ ХДУХТ** представлено в мережі Інтернет;
 - ✓ **НБ НФаУ** на платформі Libnet законсервовано;
 - ✓ завершено створення єдиного ресурсу «Електронний каталог» шляхом конвертації ЕК УАБС (Наказ МОН України № 49, від 22.01.2016 року «Про реорганізацію Української академії банківської справи», Українську академію банківської справи було приєднано до СумДУ) до існуючого каталогу **СумДУ**;
 - ✓ **НТБ НТУ «ХП»** включено до розподіленого пошуку НБУВ;
- усіма бібліотеками Об'єднання протягом року переглядалися і готувалися нові організаційні та технологічні регламентуючі документи, наприклад:
 - ✓ «Положення про архів відкритого доступу (репозитарій) **Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка (Open Archsve KhNTUA)**»;
 - ✓ Технологічна інструкція з порядку проведення інвентаризації бібліотечних фондів і Інструкція про порядок списання бібліотечного фонду **НБ ХНТУСГ**;
- **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** – проведено реорганізацію відділу інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення, оновлено структуру відділу, збільшено штатний розклад, затверджено положення і функціональні обов'язки працівників відділу;
- **ФБ ХНАУ імені В. В. Докучаєва** створено БД «Книгозабезпеченість»;

- **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** здійснено перехід на нову версію **6.2** DspaceІнституційного репозитарію **eNULAUSR**;
- для бібліотеки **ВДНЗУ «УМСА»** придбано нове програмне забезпечення **SRBIS-64**;
- **НТБ НТУ «ХПІ»** для стабілізації роботи системи «ІРБІС64»:
 - ✓ упроваджено новий технологічний процес з архівування інформації про книговидачі та відвідування за попередні роки окремою БД «RDR_ARCH» системи САБ «ІРБІС64»;
 - ✓ налаштовано роботу клієнтських АРМів Irbis64 через проксі-сервер на окремих АРМах (ГАК, Always64), та на одному з абонементів веб-проксі електронного каталогу;
 - ✓ здійснено перехід на нову версію системи «ІРБІС64» з **2014.1** на **2016.1** з відновленням індивідуальних змін у системі та БД;
- **Фундаментальної бібліотеки ХНАУ імені В. В. Докучаєва** розпочато роботу з конвертації записів із CDS/ISIS до АБІС Koha;
- для відображення перекладу контенту сайту у CMS Drupal **НТБ НТУ «ХПІ»** минулого року встановлено та налаштовано модуль «Views translation»;
- **НБ ХНУРЕ** розроблено модуль і-конференції на сайті бібліотеки;
- **НБ УПА** – розпочато розробку сайтів наукових збірників на платформі OJS;
- для інтеграції наукової інформації закладів вищої освіти у світовий інформаційний простір створено та відкрито інституційний репозитарій у **ХДЗВА** – repoNDZVA;
- **ВДНЗУ «УМСА»** – створено і розпочав функціонувати академічний репозитарій «eaUMSA електронний архів – репозитарій ВДНЗУ «УМСА» <http://elib.umsa.edu.ua>;
- Інституційний репозитарій **ГНПУ імені Олександра Довженка** (IRHlukhivNPU) – створено і розпочав функціонувати у локальній мережі;
- розпочато стартове наповнення інституційний репозитарій у **ХНТУСГ** на платформі з відкритим кодом DSpace – KhNTUA;
- **ПДАА** – створено Електронний репозитарій і розміщено на сайті академії <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/>;
- **СумДУ** – завершено процес створення єдиного ресурсу «Інституційний репозитарій Сумського державного університету» шляхом об'єднання репозитаріїв СумДУ та Української академії банківської справи (Наказ МОН України № 49, від 22.01.2016 року «Про реорганізацію Української академії банківської і справи», Українську академію банківської справи було приєднано до СумДУ);
- **НТБ НТУ «ХПІ»** – оновлено програмне забезпечення репозитарію DSpace до версії 6.0.;
- **НТБ НАУ імені М. Є. Жуковського "ХАІ"** розроблено тестовий варіант інституційного репозитарію eKhAIRep;
- **НТБ НТУ «ХПІ»** інституційний репозитарій зареєстровано в Open Archives Initiative;
- електронні архіви відкритого доступу **ХДУХТ**, отримав статус електронного видання, йому присвоєно ISSN;

- **Бібліотека імені М. А. Жовтобрюха ПНПУ імені В. Г. Короленка** на своєму сайті представила перелік ресурсів Відкритого доступу, який містить пошукові системи наукової інформації, Гарвестери, найбільші архіви (репозитарії) та проекти відкритих ресурсів комерційних видавництв;
- електронний бюлетень «Невичерпний скарб» **НБ ХНПУ імені Г. С. Сковороди** представлено в Інтернет;
- **бібліотекою ВДНЗУ «УМСА»** розпочато випуск віртуального бюлетеня «Гідні визнання»;
- **НТБ ПолтНТУ** започатковано цикл портретів науковців під назвою «Галерея вчених» (<http://lib.pntu.edu.ua/?load=gallery>);
- На сайті **бібліотеки ПУЕТ** створено розділ «Моя рідна Полтавщина»;
- **НТБ НТУ «ХПІ»** завершено розробку дистанційного курсу «Основи інформаційної культури» для студентів I-го курсу;
- **НБ ХНУРЕ** – для подальшого здійснення перевірки запозичень у роботах студентів-дипломників університету розпочато створення е-колекції повних текстів пояснювальних записок до атестаційних дипломних робіт магістрів/спеціалістів;
- **бібліотекою ХНЕУ імені Семена Кузнеця** започатковано новий соціокультурний проект Socium «Library Sloboda»;
- **бібліотеки ПУЕТ** створено БД «Наукові праці співробітників»;
- **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** створено сторінку у соціальній мережі Instagram, сторінку у мережі Facebook відкрила **Фундаментальна бібліотека ХНАУ імені В. В. Докучаєва**;
- **НБ ХНМУ** створено канал на YouTube;
- **НТБ НТУ «ХПІ»** – створено проект одномовної сторінки в Wikipedia;
- створено профіль **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** у соціальній мережі Instagram;
- користувачам бібліотек **ХНПУ імені Г. С. Сковороди, НЮУ імені Ярослава Мудрого** запропоновані додаткові платні послуги;
- за сприяння Українсько-польського культурно-освітнього центру та за підтримки Генерального консульства республіки Польща у Харкові у читальному залі **ХНУМГ імені О. М. Бекетова** відкрито «Польський кіноклуб»;
- **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** розпочато проведення інформаційно-іміджевої та профорієнтаційної роботи для бібліотечної спільноти, професорсько-викладацького складу вищих закладів освіти, студентів і школярів та гостей університету;
- **НБ ХНУРЕ** проведено майстер-класи, практикуми, тренінг з питань психології спілкування під час роботи для працівників бібліотеки;
- **НБ** розпочато відправляти інформацію про статті з збірника наукових праць **ХДУХТ** на онлайн-наукометричну платформу Index Copernicus International;
- **бібліотека імені М. А. Жовтобрюха ПНПУ імені В. Г. Короленка** – у науковому сервісі Google Академія створено бібліометричні профілі наукових видань університету: «Естетика та етика педагогічної дії», «Педагогічні науки», «Рідний край», «Психологія і особистість», «Філологічні науки», «Філософські обрії»;
- директора О. Б. Боровик бібліотеки **ВДНЗУ «УМСА»** переобрано на наступний термін;

- проведено реорганізацію **бібліотеки імені М. А. Жовтобрюха ПНПУ імені В. Г. Короленка**, в зв'язку з скороченням на **10,5** одиниць кількості бібліотечного персоналу;
- у **бібліотеці імені М. А. Жовтобрюха ПНПУ імені В. Г. Короленка** – сформовано читальний зал періодичних видань;
- **НБ ХНУРЕ** з метою організації процедури оцінювання досягнень працівників університету, зокрема бібліотеки, проведено тестування відкритою електронною платформою – порталом Довіра, проекту TRUST міжнародного консорціуму Tempus;
- у бібліотеках **НАУ імені М. Є. Жуковського "ХАІ", ХНТУСГ і НТУ «ХП»** – проведено атестації персоналу;
- **НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого** розпочато новий бібліотечно-кафедральний проект з оцифрування авторефератів дисертацій, з метою поповнення електронної бібліотеки;
- **НБ ХНМУ** до дня народження Т. Г. Шевченка проведено літературний відеофлешмоб: <https://www.youtube.com/watch?v=G83DGWPiOIg&feature=youtu.be>;
- на сайті **НБ ХНТУСГ**, з метою реклами архіву віртуальних ресурсів, запроваджено новий сервіс «Календарний кошик»;
- **НБ ХНУМГ імені О. М. Бекетова** розпочато створення циклу «Харківщина моя – доле моя, і любов і надія». На сайті бібліотеки <http://library.kname.edu.ua/sndekx.php/ru/2-uncategorised/160-short-listi> розміщено шот-листи, до яких увійшли видання краєзнавчої тематики з фондів бібліотеки;

Бібліотеки Об'єднання, як інформаційні центри закладів вищої освіти, що забезпечують доступ до ресурсів для навчання та наукової діяльності користувачів, і надалі планують впровадження у свою роботу новітніх технологій, впровадження комплексу нових інформаційно-бібліотечних послуг, прагнуть створювати комфортні умови і нові сервіси для відвідувачів, задовольняти їх інформаційні і духовні потреби, формувати у бібліотеці англомовне середовище тощо.

Голова Методичного об'єднання бібліотек
закладів вищої освіти Харківської зони,
директор ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна

І. К. Журавльова

Виконавець:
Н. І. Лазаренко
(057)707-52-24

Список прийнятих скорочень:

ВДНЗУ «УМСА» – Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава
ГНПУ – Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського - Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
ЕК – Електронний каталог
ХДЗВА – Харківської державної зооветеринарної академії
КрНУ - Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
КНУ імені Тараса Шевченка – Київський національний університет імені Тараса Шевченка
НТУУ КПІ імені Ігоря Сікорського – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

КЗ «ХГПА» ХОР – Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

МОН України - Міністерство освіти і науки України

НАУ імені М. Є. Жуковського "ХАІ" - Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського "ХАІ"

НБУ імені Ярослава Мудрого – Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого

НБУВ – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

НДІ мікрографії – Науково-дослідний, проектно-конструкторський та технологічний інститут мікрографії

НМВ – Науково-методичний відділ

ННППІ - Навчально-науковий професійно-педагогічний інститут Української інженерно-педагогічної академії (м.м. Бахмут, Слов'янськ)

ННСТБ НААН – Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України

НТУ „ХПІ” – Національний технічний університет "ХПІ"

НТУУ «КПІ» - Національний технічний університет України «КПІ»

НФаУ – Національний фармацевтичний університет

НЮУ імені Ярослава Мудрого - Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого

ОНУ імені І.І. Мечникова - Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ПДАА - Полтавська державна аграрна академія

ПНПУ - Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка

ПолтНТУ - Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка

ПОУНБ імені І. П. Котляревського - Полтавська обласна універсальна наукова бібліотека імені І. П. Котляревського

ПУЕТ - Полтавський університет економіки і торгівлі

СНАУ - Сумський національний аграрний університет

СтахННГіОТ (м. Стаханов) - Стаханівський Навчально-науковий інститут гірничих та освітніх технологій УПА

СумДПУ - Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

СумДУ - Сумський державний університет

УБА – Українська бібліотечна асоціація

УПА – Українська інженерно-педагогічна академія

УкрДУЗТ - Український державний університет залізничного транспорту

ХГУ «НУА» - Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»

ХДНБ ім. В. Г. Короленка – Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка

ХНУ імені В. Н. Каразіна – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ХНЕУ імені С. Кузнеця – Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ХНМУ – Харківський національний медичний університет

ХНТУСГ – Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

ХНУБА - Харківський національний університет будівництва і архітектури

ХНУМ - Харківський національний університет мистецтв імені І. Котляревського

ХНУМГ - Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

ХДАДМ - Харківська державна академія дизайну і мистецтв

ХДАК – Харківська державна академія культури

ХДАФК – Харківська державна академія фізичної культури

ХДЗВА – Харківська державна зооветеринарна академія

ХДУХТ - Харківський державний університет харчування і торгівлі

ХНАДУ - Харківський національний автомобільно-дорожній університет

ХНАУ імені В. В. Докучаєва – Харківський національний аграрний університет імені В. В. Докучаєва

ХННІ ДВНЗ «УБС» – Харківський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»

ХНПУ - Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

ХНУРЕ – Харківський національний університет радіоелектроніки

ХТЕІ КНТЕУ – Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету